

Fraport Slovenija

Trajnostno poročilo *2016*

Fraport Slovenija

Trajnostno poročilo **2016**

Vsebina

4	Nagovor poslovnega direktorja
6	Osnovni podatki o družbi
16	Trajnostno komuniciranje
19	Trajnostni odnosi z zaposlenimi
27	Trajnostni odnosi s potniki, poslovnimi partnerji in obiskovalci
33	Trajnostni odnosi z dobavitelji
35	Trajnostni odnos do okolja
51	Družbeno odgovorni projekti
54	Projektne skupine, odbori in drugi organi družbe
55	GRI kazalniki
58	Odgovorne osebe za poročanje

Fraport Slovenija v številkah leta 2016

1.411.476

število potnikov – skupaj: 1.411.476
 število potnikov v javnem prometu: 1.404.831

32.701

število premikov letal – skupaj: 32.701
 število premikov letal v javnem prometu: 23.181

19.802t 399

tovor – skupaj: 19.802 toni
 letalski tovor: 10.379 ton

število zaposlenih (31. 12. 2016): 399

55

letalskih povezav

28

rednih letalskih povezav

27

čarterskih povezav

Trajnostno poročanje

Trajnostno poročilo 2016 je drugo po vrsti, prvega smo objavili za leto 2015. V skladu z našo zavezo k trajnostnemu razvoju bomo poročanje vsako leto nadgrajevali. Poročilo je pripravljeno v skladu s smernicami GRI-4 (Global Reporting Initiative). Poročanje je transparentno in temelji na podatkih, s katerimi v družbi razpolagamo. Pri izbiri vsebine so ključni naslednji atributi: bistvenost, vključenost deležnikov in trajnostni kontekst. Pri podajanju vsebine smo stremeli k uravnoteženosti, primerljivosti, točnosti, jasnosti in zanesljivosti podatkov. V pripravo poročila so bile vključene različne službe družbe, kar je razvidno iz tabele na strani 58. Za izvedbo projekta je odgovoren Primož Primožič, strokovni sodelavec za varstvo okolja.

Trajnost in družbena odgovornost postajata vse pomembnejši steber našega razvoja

Od priprave lanskoletnega trajnostnega poročila je naše podjetje zaznamovalo nekaj temeljnih sprememb. Pred vse se postavlja izrazita rast prometa, ki se od zadnjih mesecev leta 2016 do zaključka priprave poročila v sredini leta 2017 izraža v dvomestnih številkah. Kumulativna rast števila potnikov v letu 2017 je več kot 20-odstotna in je daleč najvišja v regiji konkurenčnih letališč. Povečuje se tudi tovarni promet, gospodarska konjunktura pa obeta razvojni zagon nepremičnin v poslovno-logističnih conah ob letališču. Ob tem ko promet raste, se spreminja tudi njegova struktura, in sicer v prid večjih letal. To pomeni, da se v vse krajših prometnih konicah zgoščuje vedno več prometa. To nas žene v hitrejši in drugačen infrastrukturni razvoj kot še pred letom dni.

Še letos bomo začeli dela širitve potniškega terminala, do konca leta bo zaključena obvozna cesta ob letališču, stekli bodo nekateri projekti v poslovno-logističnih conah ob letališču, najverjetneje tudi investicija v vadbni center za Fraportovo letalsko akademijo. Nadaljujemo celovito informacijsko prenovi, ki bo povečala hitrost, kakovost in učinkovitost naših storitev.

Hiter razvojni tempo odpira nova delovna mesta, spodbuja naš lastni razvoj pa tudi razvoj naših partnerjev. Hkrati povečuje obremenitve naravnega in družbenega okolja, zato je naša trajnostna naravnost in zavezanost k odgovornemu ravnanju, ki minimizira negativne vplive, pomembnejša kot kadarkoli prej.

Kaj smo na področju okoljske in družbene odgovornosti dosegli v letu 2016, razgrinja trajnostno poročilo, ki je pred vami. V njem prikazujemo, kako poteka nadaljevanje obstoječih trajnostnih praks, in predstavljamo nekatere, ki so bile uvedene v letu 2016. Menim, da prav novosti, denimo uvedba souporabe vozil na elektriko, postavitev vegetacijske protihrupne bariere, izboljševanje kakovosti naših storitev itd., kažejo, da s svojimi dejanji pomembno presegamo meje lastnega podjetja in k trajnostnemu delovanju spodbujamo tudi širšo letališko skupnost.

V podjetju smo že pred leti sprejeli okoljske zaveze in nekaj strateških ciljev, ki se ne spreminjajo in ki bodo naše vodilo tudi pri nadaljnjih aktivnostih in razvoju podjetja. Še naprej bomo dokumentirano in strukturirano vodili sisteme kakovosti, skladno s standardoma ISO 9001 in ISO 14001. Kolikor je v naši moči, bomo vplivali na minimiziranje obremenjenosti s hrupom v okolju in si prizadevali, da ta ne bi presegal dovoljenih vrednosti. Z različnimi ukrepi bomo zmanjševali ogljični odtis, skrbeli za krožno ravnanje z odpadki in varstvo odpadnih voda. Povečevali bomo svojo energetske učinkovitost ter prehajali na ekološko sprejemljivejšo in obnovljive vire energije. Ohranjali bomo status zanesljivega in skrbnega zaposlovalca, ki svojim zaposlenim ponuja spoštljivo, odgovorno, varno, prijetno in zdravo delovno okolje. Med zaposlenimi bomo spodbujali zdrav in družbeno odgovoren način življenja. Prav tako bomo na ravni podjetja nadaljevali načrtane družbeno odgovorne aktivnosti in v trajnostno delovanje vključevali širšo letališko skupnost. Celotna evropska letalska industrija se spoprijema z reševanjem problematike učinkovitosti, in to bo, ob prej zapisanem, tudi za Fraport Slovenija v prihodnjih letih največji izziv. Naša prizadevanja se bodo nadaljevala v smeri zagotavljanja varne, prostorsko in finančno učinkovite letališke infrastrukture, brez prostih zmogljivosti, s trajnostnim pristopom k upravljanju. Verjamemo, da bomo na tak način konkurenčno in vzdržno lahko zagotavljali svoje primarno poslanstvo: povezljivost regije in spodbujanje njenega razvoja.

Zmago Skobir,
poslovni direktor

»S svojimi dejanji pomembno presegamo meje lastnega podjetja in k trajnostnemu delovanju spodbujamo tudi širšo letališko skupnost.«

Osnovni podatki o družbi

O družbi

Naziv:
Fraport Slovenija,
upravljanje letališč, d.o.o.
(Fraport Slovenija)

Dejavnost:
Fraport Slovenija, d.o.o., je upravljavec Letališča Jožeta Pučnika Ljubljana (v nadaljevanju Ljubljansko letališče). Osnovne dejavnosti družbe obsegajo upravljanje in obratovanje letališča ter razvoj letališke infrastrukture, opravljanje storitev zemeljske oskrbe in različnih komercialnih dejavnosti.

Sedež in lokacije delovanja:
Zg. Brnik 130a, 4210 Brnik-Aerodrom.
Vsa dejavnost poteka na sedežu družbe.

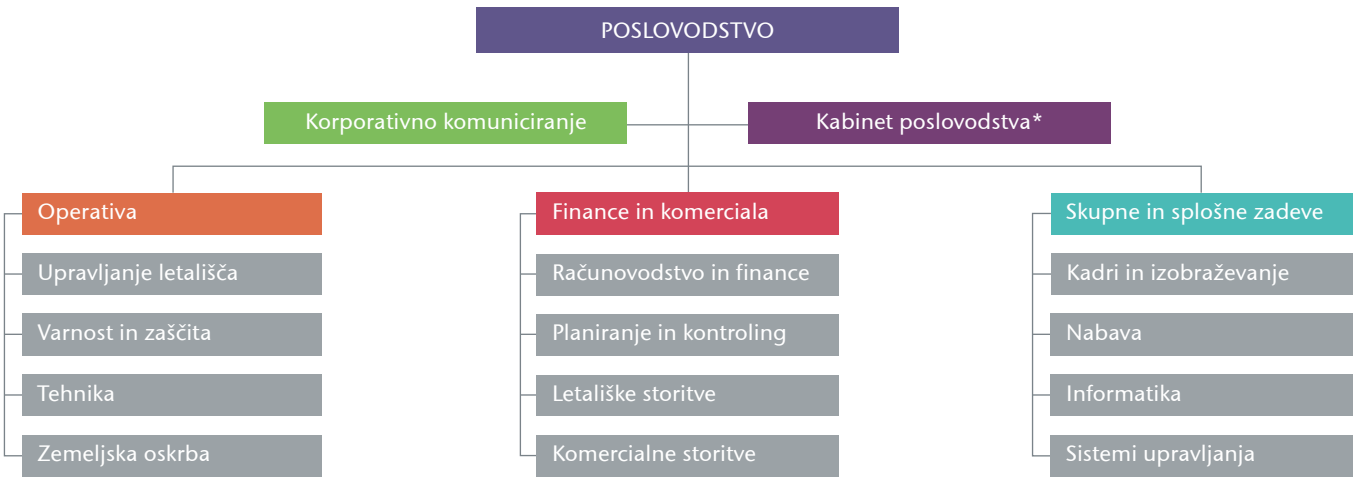
Lastniška struktura:
Fraport Slovenija, d.o.o., je v 100-odstotni lasti nemške družbe Fraport AG Frankfurt Airport Services Worldwide (Fraport AG).

Fraport Slovenija, ki se je do aprila 2017 imenoval Aerodrom Ljubljana, upravlja Ljubljansko letališče, osrednje slovensko mednarodno letališče, preko katerega poteka 97 % celotnega letalskega potniškega prometa v Sloveniji. Je ekonomsko uspešna ter okoljsko in družbeno odgovorna družba z več kot 50-letno tradicijo. Od leta 2014 je v lasti nemške družbe Fraport AG. Zgodovina Fraporta Slovenija je zaznamovana z nenehnim razvojem in napredkom ter izboljševanjem storitev in varnosti zračnega prometa. Število potnikov in količina oskrbljenega tovora na ljubljanskem letališču se konstantno povečujeta. Lega letališča je idealna za razvoj letalskih povezav in na letalsko panogo vezanih dejavnosti, saj se nahaja na križišču prometnih tokov med Panonsko in Padsko nižino in istanbulskega vrata prehoda z Bližnjega vzhoda v Evropsko unijo.

Gravitacijsko območje ljubljanskega letališča šteje več kot štiri milijone prebivalcev in zajema kraje, ki so do 120 minut vožnje oddaljeni od letališča, vključno z obmejnimi deli Avstrije, Italije in Hrvaške. Letališče z vzletno pristajalno stezo, dolgo 3.300 m, je sodobno opremljeno in omogoča pristajanje v razmerah zmanjšane vidljivosti po kategoriji ICAO IIIB. Družba razpolaga z zemljišči, ki omogočajo nadaljnje širjenje letališča in razvoj komplementarnih dejavnosti.

Poslovanje družbe in delo posloводства nadzira tričlanski Odbor vlagatelja. Sestavljajo ga: Christoph Nanke (predsednik), dr. Pierre Dominique Prümm (namestnik predsednika) in Kai Peter Holger Zobel (član), vsi iz družbe Fraport AG.

Slika 1: Organizacijska struktura z dne 1. 9. 2016

* Svetovanje za tehnične zadeve in posebne projekte, pravno svetovanje, notranja revizija, administrativna podpora.

Podatki o spremembah v času poročanja (leto 2016):

Januar

19. januarja 2016 je Slovenski državni holding, d. d., po uspešno zaključenih pogajanjih skupaj z DUTB v imenu Republike Slovenije in v svojem imenu sklenil pogodbo o prodaji 91,58-odstotnega deleža družbe Adria Airways, d. d.

Marec

1. marca 2016 je poljski letalski prevoznik LOT začel polete šestkrat tedensko med Ljubljano in Varšavo.

Maj

23. maja 2016 se je na ustanovni seji sestal Poslovni svetovadni odbor Aerodroma Ljubljana, katerega ključne naloge so: svetovanje in strokovna podpora poslovodu, odboru vlagatelja in lastniku o zadevah, ki so pomembne za razvoj podjetja, o ključnih gospodarskih temah, o letalski in letališki dejavnosti ter o drugih pomembnih izzivih za poslovno politiko podjetja. **26. maja 2016** je nizkocenovni prevoznik EasyJet povečal število poletov s sedem na devet tedensko. Turkish Airlines je **31. maja 2016** povečal število tedenskih poletov v Istanbul z 10 na 14.

Junij

15. junija 2016 je polete med Atenami in Ljubljano dvakrat tedensko začel Aegean Airlines. Polete je opravljal do konca septembra.

Avgust

1. avgusta 2016 je bila za prokuristko družbe imenovana dr. Babett Stapel, direktorica financ in komercialne. **4. avgusta 2016** je bila med investitorji, Direkcijo RS za infrastrukturo, Aerodromom Ljubljana in Občino Cerklje na Gorenjskem, ter izvajalcem del SGP Pomgrad podpisana pogodba o prestatitvi 2.350-metrskega odseka ceste mimo letališča, ki bo omogočila nadaljnji razvoj in širitev letališča, saj na dodatnih 35 hektarjih površine v naslednjih letih predvideva izgradnjo letališkega mesta Aeropolis. 2,6-milijonska investicija se je začela poleti, 34,4-odstotni delež stroškov pa bo financiral Fraport Slovenija.

September

Nizozemski nizkocenovni prevoznik Transavia je **27. septembra 2016** sporočil, da bo s poletnim voznim redom 2017 začel štirikrat tedensko polete iz Ljubljane v Amsterdam.

November

7. novembra 2016 je bila ustanovljena Fraportova letalska akademija, katere glavni namen je zadostiti izobraževalnim potrebam letališč iz skupine Fraport in širšega trga. **25. novembra 2016** smo uspešno zaključili posvetovanja z uporabniki letališča glede novega tarifnega sistema. Odbor uporabnikov je novi tarifni sistem, ki omogoča večjo konkurenčnost in stimulativnost pri pridobivanju novih prevoznikov in odpiranju novih linij, potrdil.

December

Od **5. decembra 2016** naprej britanski nizkocenovni prevoznik EasyJet štirikrat tedensko leti med ljubljanskim letališčem in letališčem London Gatwick, s čimer dopolnjuje dobro uveljavljeno povezavo z letališčem London Stansted.

Pomembni dogodki po koncu leta 2016:

Januar

13. januarja 2017 je bila podpisana pogodba o nakupu hangarja.

April

19. aprila 2017 se je Aerodrom Ljubljana preimenoval v Fraport Slovenija. Ob novem imenu je družba začela uporabljati tudi novo podobo.

Maj

16. maja 2017 je Fraport Slovenija prodal svoj 30,5-odstotni delež v družbi Aerodrom Portorož, d.o.o.

Poslanstvo

Z ustvarjanjem spodbudnih storitev in uporabnikom prijaznih izkušenj ter trajnostnim upravljanjem letališča zagotavljamo povezljivost Slovenije.

Vizija

- Naša vizija je postati:
- učinkovita in najkakovostnejša regionalna vstopna točka,
 - platforma, ki ponuja mikavna nakupovalna doživetja,
 - glavno letališče v regiji za zračni prevoz tovara,
 - vodilna akademija za pridobivanje znanj in spretnosti v letalstvu.

Vrednote

Naše najpomembnejše vrednote so letalska varnost, kakovost storitev in trajnostni razvoj.

Letalska varnost

Letalska varnost je prioriteta za družbo in osnovni pogoj za dolgoročno poslovanje v letalski industriji. Družba zato izpolnjuje zakonsko predpisane varnostne pogoje na nacionalni ravni in na ravni EU ter mednarodno priznane letalske standarde.

Kakovost storitev

Visoka raven kakovosti storitev je temelj poslovanja družbe in vodilo prepoznavnosti na trgu. Kakovost storitev zagotavljamo s profesionalnostjo in znanjem zaposlenih, ki se zavedajo svoje vloge in pomena, saj motivirani in usposobljeni pripomorejo k grajenju ugleda družbe.

Trajnostni razvoj

Poleg aktivne vloge pri zagotavljanju javnega interesa varnega, rednega in nemotenega zračnega prometa se družba zaveda, da letalska industrija povzroča širše družbene posledice. Zato delovanje in razvoj družbe načrtujemo in izvajamo na način, ki podpira razvoj našega neposrednega in širšega okolja in ki v njem ne dopušča škodljivih posledic.

Strateški cilji

- Za uresničitev svojega poslanstva in vizije smo si v družbi za obdobje 2017–2025 zastavili naslednje strateške cilje:
- povečanje prometa potnikov, letal in tovara,
 - povečanje prihodkov, zlasti iz komercialnih dejavnosti,
 - zagotavljanje ključnih naložb v infrastrukturo in opremo, ki bodo omogočile nadaljnji razvoj prometa,
 - zagotavljanje razvojnih priložnosti logističnim podjetjem in zanesljive zemeljske oskrbe, s čimer bomo postali prednostno vozlišče za zračni prevoz tovara na zahodnem Balkanu,
 - razvoj priložnosti za naložbe v letališko mesto in privabljanje različnih podjetij,
 - razvoj Fraporta Slovenija kot prepoznavnega ponudnika usposabljanj v letalstvu.

Zavezali smo se, da bomo delovali na način, ki ne ogroža naravnega in družbenega okolja, in da bomo s pomočjo različnih aktivnosti okolju, v katerem delujemo, sobivali, mu vračali in ga bogatili.

Pomen trajnostnega razvoja

Trajnostni razvoj za družbo pomeni več kot le družbeno odgovorno ravnanje v skladu z zakoni, pravili in predpisi. Pomeni tudi prevzem lastne odgovornosti na področju gospodarstva, ekologije in socialnih zadev, s katero krepi širšo družbeno blaginjo. Podpiramo mednarodno sprejete standarde, smernice in načela, zlasti načela UN Global Compact, Splošne deklaracije o človekovih pravicah, konvencij Združenih narodov in temeljnih standardov dela Mednarodne organizacije dela, kot tudi smernice OECD za multinacionalne družbe. Naš razvoj spodbuja razvoj okolja, v katerega smo umeščeni. Poslovna in infrastrukturna razvitost družbe ima neposreden vpliv tako na lokalno kot širše okolje v ekonomskem, družbenem in okoljskem smislu. Spodbuja razvoj novih delovnih mest, podjetništva in infrastrukture. Ob vsem se zavedamo, da ima naša dejavnost na okolje tudi nekatere negativne vplive. Zavezali smo se, da bomo delovali na način, ki ne ogroža naravnega in družbenega okolja, in da bomo s pomočjo različnih aktivnosti okolju, v katerem delujemo, sobivali, mu vračali in ga bogatili. To delamo premišljeno in načrtovano. Svoje znanje, čas in finančna sredstva usmerjamo v lokalno okolje in dejavnosti na nacionalnem nivoju. Za sprejem trajnostne strategije in programa je odgovorno najvišje vodstvo. V implementacijo trajnostnega programa smo vključeni vsi zaposleni v skladu s svojimi pooblastili in odgovornostmi.

Prihodnost in trajnostni razvoj letalstva v Evropi

Konkurenčno in učinkovito letalstvo je osrednjega pomena za razvoj Evrope. V Evropski uniji (EU) je 4,7 milijona delovnih mest v zračnem prometu, na letališčih in v izdelovalni industriji, letno pa prispeva 510 milijard evrov k evropskemu BDP. Letalski sektor spodbuja rast in ustvarjanje delovnih mest, ima multiplikacijski učinek ter je pomemben steber gospodarstva EU, saj spodbuja inovacije, trgovino in kakovost delovnih mest, to pa prinaša neposredne in posredne koristi za državljane. Regionalna in lokalna letališča imajo pomembno vlogo pri razvoju regij, saj povečujejo njihovo konkurenčnost in olajšujejo dostop do turističnih storitev. Celotna vrednostna veriga v letalstvu ima potencial, da postane strateški sektor za naložbe, s katerimi bi dosegli cilje, kot so bolj zelena letališča ali letala, zmanjšanje hrupa ter povezave med letališko infrastrukturo in javnim prevozom. Letalska strategija EU iz leta 2015 vzpostavlja okvir, s katerim naj bi evropsko letalstvo ohranilo vodilno vlogo v svetu, in potrjuje pionirsko zavezanost Evrope trajnostnemu letalstvu. Letalski sektor je bistveni del evropskega prometnega omrežja ter je nepogrešljiv za zagotavljanje povezljivosti in ozemeljske kohezije v EU in po svetu. V 20 letih (med letoma 1995 in 2014) se je število potniških kilometrov v EU-28 povečalo za okoli 23 %, medtem ko je v letalskem prometu poskočilo za okoli 74 %. V istem obdobju se je delež letalskega prometa v skupnem potniškem prometu povečal s 6,5 % na 9,2 %, kar je daleč največja rast med vsemi načini prevoza v EU.

Delež letalskega prometa v skupnem potniškem prometu se je povečal s 6,5 % na 9,2 %, kar je daleč največja rast med vsemi načini prevoza v Evropski uniji.

Letalski promet ima tudi pomembno vlogo pri doseganju podnebnih ciljev EU, saj uvaja ukrepe za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov. Sprejetim ukrepom se bodo predvideno v prihodnje pridružili novi ukrepi za zmanjšanje emisij CO₂ in toplogrednih plinov, in sicer tako tehnični (razvoj alternativnih goriv, učinkovitejša letala, zelena letališča) kot politični (upoštevanje mednarodnih sporazumov). Oktobra 2016 je bil na 39. skupščini ICAO (International Civil Aviation Organization) dosežen dogovor o sprejetju globalnega tržnega ukrepa (GMBM) za zmanjšanje emisij iz mednarodnega letalstva. Zavezo o sodelovanju v prostovoljni fazi do leta 2027 je podalo 65 držav. S tem programom se bo do leta 2035 izravnalo približno 80 % emisij nad ravnmi iz leta 2020. V skladu s svežnjem Evropske komisije o krožnem gospodarstvu je v prihodnje pričakovati nove pobude za povečanje okoljske zmogljivosti ter zmanjšanje emisij in hrupa iz operativnih dejavnosti letališč. Gre za uvajanje obnovljivih goriv (npr. biogoriv), razvoj učinkovitih certificiranih sistemov za okolju prijazno recikliranje, razrez in ponovno uporabo letal, spodbujanje »zelenih letališč« in »zelenih poti« do letališča ter za izredno učinkovito upravljanje logistike.

Glavni izziv za rast letalstva EU (po napovedih se bo v naslednjih nekaj letih promet še povečal) ostaja odprava omejitev zmogljivosti, učinkovitosti in povezanosti. Razdrobljenost evropskega zračnega prostora pomeni stroške v višini najmanj 5 milijard evrov (podaljšuje čas letenja, povzroča zamude, povečuje porabo goriva) in do 50 milijonov ton CO₂ letno. Omejitve zmogljivosti na letališčih EU bi do leta 2035 lahko vodile v izgubo do 818.000 delovnih mest. Zato EU pri svojih načrtih upošteva prihodnje povpraševanje po zračnem prometu in skuša preprečiti zastoje. Strategija poudarja pomen dokončanja projekta enotnega evropskega neba, s čimer bi se optimizirala uporaba najbolj obremenjenih letališč v EU in spremljala povezanost znotraj in zunaj EU. Predlog je, da bi pri presojanju in načrtovanju ukrepov v letalskem sektorju na vseh ravneh (nacionalni, evropski in mednarodni) kot enega glavnih kazalnikov uporabljali povezljivost. Z indeksom povezljivosti zračne povezave bi se lahko med drugim spodbudila donosna specializacija letališč, vključno s skupinami ali mrežami letališč. Tako bi se v prihodnje preprečilo nastajanje »letališč duhov« in se z opredelitvijo intermodalnih, stroškovno učinkovitih in trajnostnih rešitev zagotovila učinkovita uporaba zmogljivosti letališč in zračnega prostora. Pri prizadevanjih za konkurenčnost v zračnem prometu ostajajo strogi standardi varnosti osrednji cilj.

Širitev potniškega terminala

V letu 2017 se začne širitev obstoječega potniškega terminala, s katerim bomo odpravili ozka grla, ki nastajajo zaradi naraščajočega števila potnikov in spremenjene strukture prometa. Ta se zgoščuje v vedno krajših prometnih konicah. S širitvijo bo lažja tudi diverzifikacija prometa oziroma produktov. Predvidena rešitev je zasnovana modularno. To pomeni, da omogoča fazno gradnjo, ki se bo lahko na učinkovit in ekonomičen način sproti prilagajala razvoju in potrebam prometa. Hkrati bo omogočala udobje in kakovostno potniško izkušnjo.

V prvi fazi širitve terminala bo zmogljivost povečana z obstoječih 500 na 1.280 potnikov na uro v odhodu. V njem bodo večja brezcarinska prodajalna, nov poslovni salon, prenovljena gostinska ponudba in promocijske površine. Za let se bo mogoče prijaviti pri 22 okencih, varnostni pregled pa bo potekal v petih linijah. Obstoječim 700 kvadratnim metrom površin za razvrščanje prtljage bo dodana nova sortirnica, ki bo velika 2.000 kvadratnih metrov, večji in zmogljivejši bo tudi prostor za prevzem prtljage.

Obstoječe površine potniškega terminala, ki se zdaj razprostirajo na 13.000 kvadratnih metrih, bodo prenovljene in funkcionalno povezane z novim delom. Po končani širitvi spomladi 2020 bo terminal obsegal približno 22.000 kvadratnih metrov.

V prvi fazi širitve terminala bo zmogljivost povečana z obstoječih 500 na 1.280 potnikov na uro v odhodu.

Slika 2: Idejna zasnova širitve potniškega terminala

Razširjen potniški terminal bomo odprli pred poletno sezono leta 2020. Obsegal bo približno 22.000 m².

Robert Rauch, vodja tehnične službe

»Glavna naloga letališke infrastrukture je, da zagotavlja čim bolj nemoten pretok blaga in potnikov, ki jim moramo zagotavljati čim boljše storitve. Potnika zanimajo preprost dostop do letališča, gladko prehajanje skozi varnostni pregled in kontrolo potnih listin, hitra dostava prtljage, jasno vizualno informiranje v potniškem terminalu ter ne nazadnje privlačna komercialna ponudba in arhitektura, ki zagotavlja prijetno ozračje. Tehnološke novosti so usmerjene zlasti v samooskrbo potnika (npr. prijava na let in oddaja prtljage) ter mobilno poslovanje. Razvoj se nagiba vse bolj v smeri pametnih letališč, kjer imajo potniki več nadzora nad svojim potovanjem. Dobra infrastruktura vsekakor omogoča boljšo učinkovitost in uvajanje sodobnih tehnologij. To pomeni tudi optimalno izkoriščanje prostora, maksimalno prilagodljivost in tudi zmanjšanje vplivov na okolje«.

Poslovanje

Ljubljansko letališče, sicer največje letališče v Republiki Sloveniji, spada po obsegu prometa med manjša letališča. Ljubljansko letališče in prevoznike na našem letališču izbirajo potniki, ki potujejo v poslovne, turistične ali zasebne namene. Zaradi majhnosti trga in posameznih tržnih segmentov ter raznovrstnosti potovalnih potreb potnikov se trženjska politika družbe osredotoča na vse segmente potnikov.

Graf 1: Rast poslovnih prihodkov v letih 2013–2016 (v EUR)

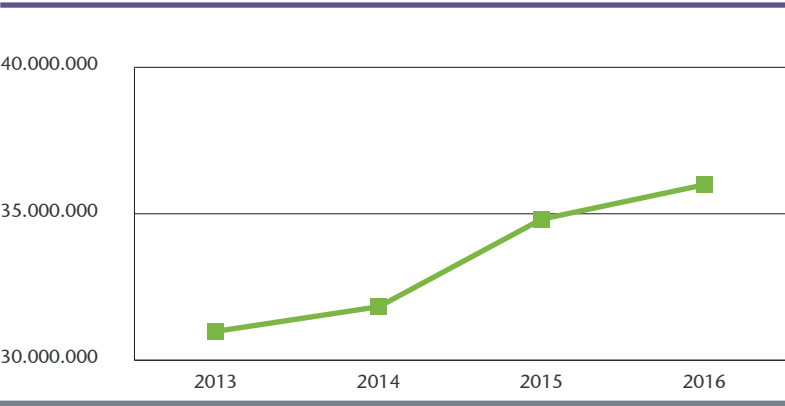

Tabela 1: Ekonomski kazalniki

	2016	2015	2014	2013
Bilančna vsota	116.809.665	112.614.155	106.075.424	131.027.281
Naložbe v stalna sredstva	86.254.776	89.305.107	91.267.011	87.711.763
Kapital	102.385.495	100.110.897	92.781.304	124.785.005
Poslovni prihodki	36.068.568	34.899.065	32.048.626	31.265.191
Čisti prihodki od prodaje	35.990.655	34.816.006	31.827.518	30.986.744
EBITDA	14.053.218	13.100.556	11.183.843	10.651.352
EBIT	9.978.103	9.142.293	6.695.484	6.132.027
Čisti dobiček	9.047.712	8.441.597	3.593.911	5.194.384
EBITDA/povprečna osnovna sredstva	0,171	0,159	0,139	0,140
EBITDA/poslovni prihodki	0,390	0,375	0,349	0,341
Stroški iz poslovanja/poslovni prihodki (v %)	72,3 %	73,8 %	79,1 %	80,4 %

Promet

Leta 2016 smo v poletnem kot tudi v zimskem voznem redu okrepili mrežo letalskih povezav. Poleti je bilo mogoče z ljubljanskega letališča potovati na 28 destinacij v 22 držav z več kot 220 rednimi poleti na teden, pozimi pa neposredno na 22 destinacij v 18 držav z več kot 180 rednimi poleti tedensko. Poleti je bilo mogoče leteti še na dodatnih 27 turističnih destinacij. Med novimi prevozniki sta leta 2016 ponudbo dopolnila poljski LOT in grški Aegean Airlines, povečala se je tudi ponudba nizkocenovnih letov.

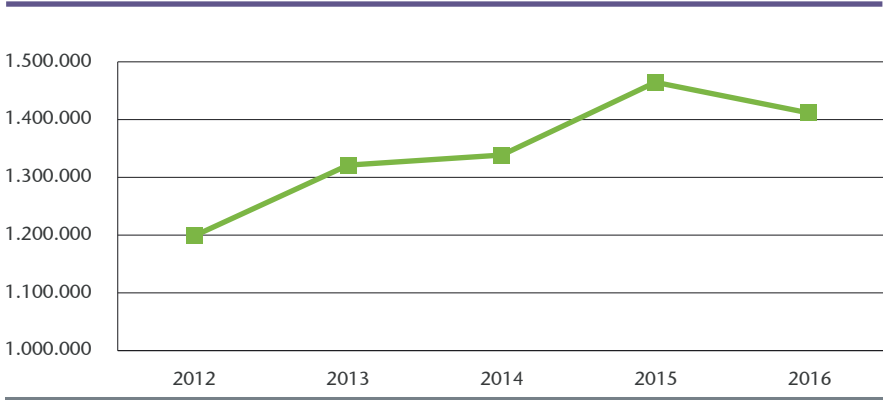
EasyJet je povečal število tedenskih frekvenc, poletom na londonsko letališče Stansted pa se je pridružil še Gatwick. Kljub dejstvu, da se je mreža letalskih povezav krepila, je bilo skupno število potnikov nekoliko nižje kot leto pred tem. V letu 2016 je bilo na letališču v javnem prometu oskrbljenih 1.404.831 potnikov, kar je 2,3 odstotka manj kot leto poprej. Letalski tovor se je povečal za 2,3 odstotka, bilo ga je 10.379 ton, medtem ko je bilo vsega tovora 19.802 toni oziroma 5 odstotkov več.

Poleti je bilo mogoče z ljubljanskega letališča potovati na 28 destinacij v 22 držav z več kot 220 rednimi leti na teden, pozimi pa neposredno na 22 destinacij v 18 držav z več kot 180 rednimi leti tedensko.

Tabela 2: Gibanje prometa v letih 2012–2016

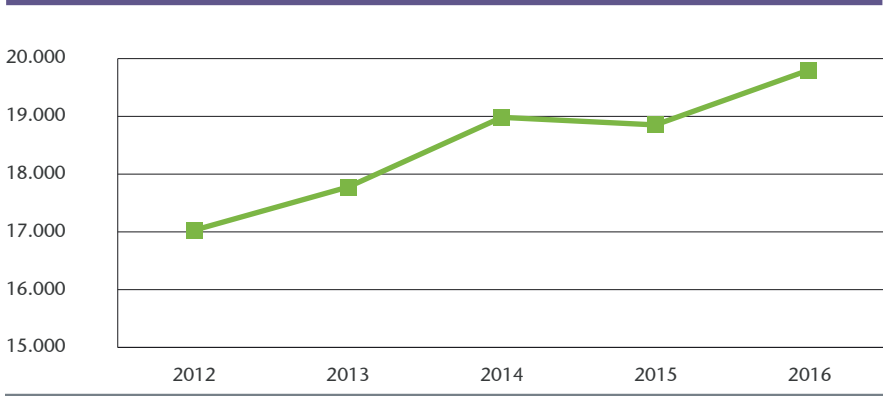
Promet	2016	2015	2014	2013	2012
Potniki	1.411.476	1.464.579	1.338.619	1.321.153	1.198.911
Javni promet	1.404.831	1.438.304	1.307.379	1.267.479	1.168.069
Premiki letal	32.701	32.894	31.405	33.112	35.019
Javni promet	23.181	23.212	22.361	23.162	24.485
Tovor (naložen in razložen v t)	19.802	18.852	18.983	17.777	17.031
Letalo	10.379	10.143	9.833	9.255	8.801

Graf 2: Število potnikov v letih 2012–2016

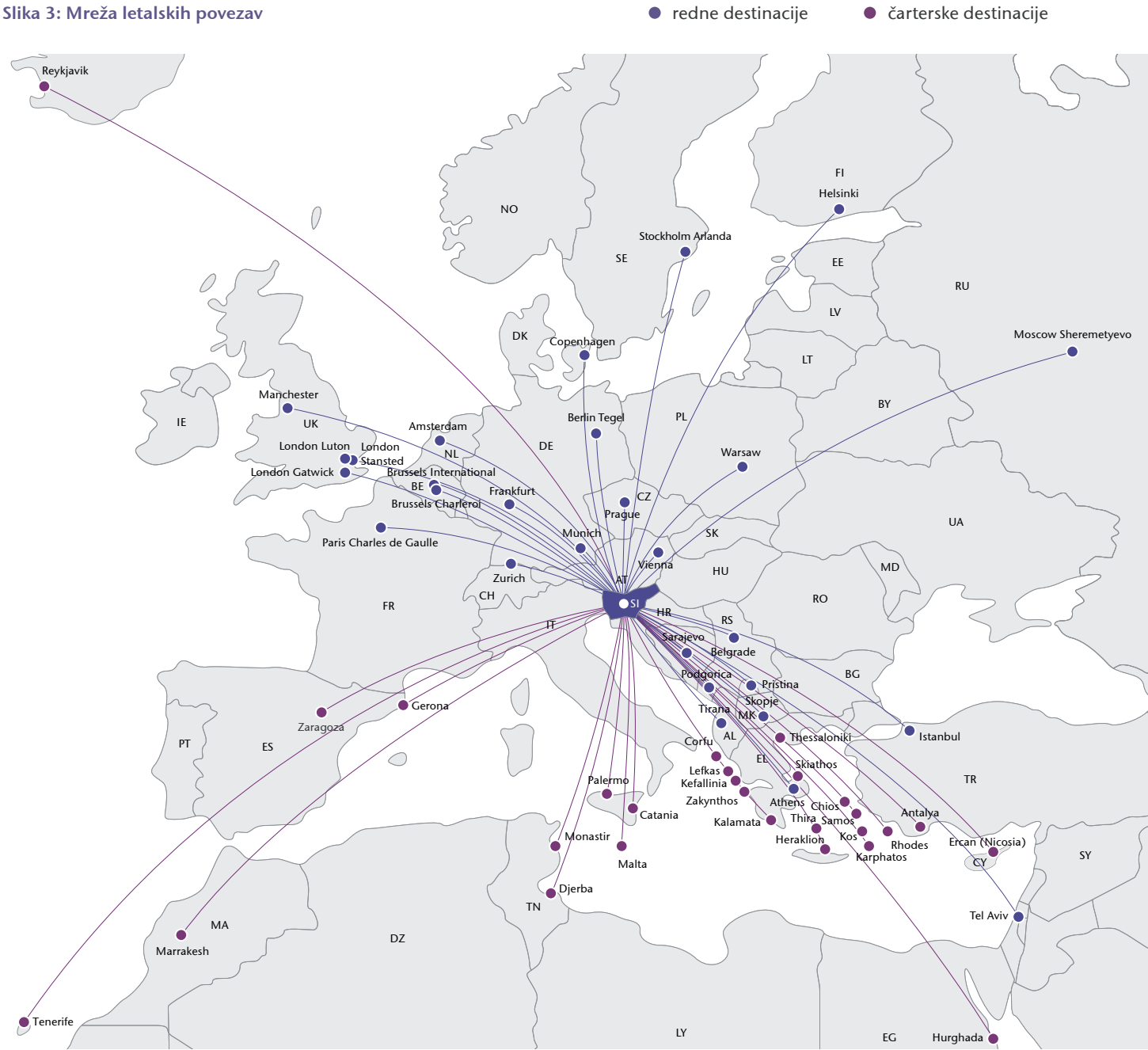
Leta 2016 smo v poletnem kot tudi v zimskem voznem redu okrepili mrežo letalskih povezav.

Graf 3: Tovor v letih 2012–2016 (v tonah)

Vsega letalskega tovora je bilo v letu 2016 19.802 ton oziroma 5 % več glede na leto 2015.

Slika 3: Mreža letalskih povezav

»V poletnem voznem redu 2017 smo predstavili novo nizkocenovno povezavo letalskega prevoznika Transavia v Amsterdam. Potnike prvega prihodnega in odhodnega poleta smo posladkali s torticami na palčkah v barvah prevoznika, s šopkom tulipanov pa smo presenetili posadko. Na novo pridobitev v mreži poletov smo na ljubljanskem letališču želeli opozoriti na nekoliko drugačen način. V prvem nadstropju potniškega terminala smo postavili posebno kuliso, da bi v potnikih vzbudili vtis in pričakovanje končne destinacije – na Nizozemsko so spominjala in vabila kolesa, okrašena s tradicionalnimi coklami in košaricami, polnimi tulipanov. Potnike in obiskovalce so o novi povezavi nagovarjale tudi oglasne površine po letališču, z nagradnim kvizom pa se je novica o poletih Transavie iz Ljubljane v Amsterdam razširila tudi po spletu.«

Monika Jelačič, strokovna sodelavka za trženje

Standardi sistemov vodenja

Stremimo k doseganju visoke ravni kakovosti in s tem zagotavljamo razvoj letališča v skladu z zahtevami prevoznikov, potnikov in drugih poslovnih partnerjev. Vodstvo in vsi zaposleni smo zavezani sistemu vodenja, zato delujemo v skladu s standardi sistemov vodenja ISO 9001 in ISO 14001. V letu 2016 smo se na podlagi uspešno prestane zunanje presoje sistema vodenja kakovosti standarda ISO 9001 s certifikatom pridružili skupini Fraport.

Odbori in organizacije, kjer aktivno delujemo

V letu 2016 smo nadaljevali svoje dejavnosti kot člani različnih strokovnih skupin, ki delujejo v okviru Združenja evropskih letališč (ACI Europe). Svetovalec posloводства je član svetovalne skupine (Advisory Group) v okviru komiteja za politiko (Policy Committee), katerega naloga je priprava strateških usmeritev za vodstvo ACI Europe ter koordinacija in povezava med drugimi komiteji in delovnimi skupinami. Še naprej smo člani komiteja za varovanje (Aviation Security Committee), ki se ukvarja s problematiko varovanja civilnega letalstva na letališčih in predlaga nove rešitve na tem področju, interesne skupine regionalnih letališč (Regional Airport's Forum), ki pripravlja predloge v interesu malih in srednje velikih letališč, ter ACI Communications Group, ki združuje strokovnjake za komuniciranje evropskih letališč. Smo tudi člani Foruma za digitalne komunikacije (Digital Communications Forum).

Upravljanje tveganj

Družba je vključena v sistem obvladovanja tveganj skupine Fraport, ki omogoča prepoznavanje in analiziranje tveganj v zgodnji fazi in njihovo obvladovanje z ustreznimi ukrepi. Za upravljanje tveganj je odgovorno poslovodstvo družbe, v skladu s svojimi pristojnostmi in odgovornostmi pa vsi zaposleni prevzemajo upravljanje področnih vrst tveganj. Redno izvajamo ukrepe za zmanjševanje tveganj, povezanih z zmanjševanjem nevarnosti letalskega prometa, ki jo povzročajo ptice, varnostni dogodki in vremenski pojavi. V veljavi je načrt neprekinjenega poslovanja, ki vključuje ukrepe za odzive v stiski, za zaposlene ali posamezne poslovno kritične funkcije ter opisuje alternativne postopke za vrnitev poslovanja v normalne razmere. Obvladovanje tveganj je podprto z razvejanim mehanizmom notranjih kontrol. Cilji sistema notranjih kontrol so usklajenost z veljavno zakonodajo in predpisi, doseganje strateških ciljev in uresničevanje strategije družbe. Pri notranjih kontrolah upoštevamo standarde COSO z namenom prepoznavanja, merjenja in obvladovanja tveganj, ki se pojavljajo v posameznih procesih.

Promocija varnosti spodbuja pozitivno varnostno kulturo in ustvarja okolje, ki je ugodno za doseganje varnostnih ciljev.

Upravljanje sistema varnosti

Pomemben del sistema upravljanja varnosti je promocija le-te. Njej je namenjen Priročnik sistema upravljanja varnosti družbe. Promocija varnosti spodbuja pozitivno varnostno kulturo in ustvarja okolje, ki je ugodno za doseganje varnostnih ciljev. Trdno varnostno kulturo gradimo z varnostnim usposabljanjem in komuniciranjem o varnosti. Varnostno usposabljanje zaposlenih glede na specifične delovne naloge izvajamo pred nastopom njihovih delovnih dolžnosti. Usposabljanje oseb brez spremstva se opravi pred samostojnim gibanjem na območjih, namenjenih gibanju letal, ali drugih operativnih območjih letališča. Vsa varnostna usposabljanja seznanjajo poslušalce o ključnih tveganjih pri delu in njihovih varnostnih odgovornostih. V okviru sistema upravljanja varnosti izvajamo proces, s katerim zagotavljamo izmenjavo varnostno pomembnih informacij znotraj družbe (interna komunikacija) in z drugimi povezanimi organizacijami (eksterna komunikacija). Cilj varnostne komunikacije je promocija pozitivne varnostne kulture z izmenjavo varnostnih informacij. Tako se prepreči nastanek t. i. izoliranih skupin, s katerimi se ne bi delilo novih spoznanj, postopkov dela, standardov, varnostnih zahtev ali dobre prakse. Na podlagi indikatorjev učinkovitosti varnosti in varnostne politike določimo cilje na ravni družbe.

Varovanje civilnega letalstva

Zaščita in varnost potnikov, posadk letal, letališkega osebja, obiskovalcev letališča, letal in naprav za potrebe letalstva pred nezakonitimi dejanji tako na tleh kot v zraku sta osnovna cilja varovanja civilnega letalstva. Upravljanje človeških in materialnih virov s standardnimi operativnimi postopki ter drugimi varnostnimi ukrepi za doseganje teh ciljev je opredeljeno v Letalskem varnostnem programu. Za zagotovitev najvišjih standardov varnosti in zaščite svoje procese delovanja nenehno prilagajamo spremembam v družbenem, poslovnem in zakonodajnem okolju.

Cilj varovanja informacij je preprečiti oziroma zmanjšati posledice varnostnih incidentov na najmanjšo možno mero in zagotavljanje neprekinjenega poslovanja družbe.

Varovanje informacij

Najvišje vodstvo se zaveda pomena informacij in varnega informacijskega sistema. Varne in zanesljive informacije so ključnega pomena za uspešno poslovanje družbe. Cilj varovanja informacij je preprečiti oziroma zmanjšati posledice varnostnih incidentov na najmanjšo možno mero in zagotavljanje neprekinjenega poslovanja družbe. Z vzpostavitev sistema upravljanja in varovanja informacij se vzpostavi načelo zaupnosti, razpoložljivosti in celovitosti informacije. Sistem upravljanja informacijske varnosti je zgrajen na osnovi priporočil standarda ISO/IEC 27001. Krovna varnostna politika upravljanja informacij in informacijskega sistema, ki so v lasti družbe, je bila sprejeta maja 2016. Varovanju informacij so zavezani vsi zaposleni v družbi, pogodbeni sodelavci, študenti in vsi zunanji partnerji ter njihovi zaposleni oziroma njihovi partnerji, ki vstopajo v stik z informacijami, ki so last družbe oziroma jih družba deklarira kot pomembne za njeno poslovanje.

Poslovna skrivnost, varstvo podatkov in zasebnost

Zavzemamo se za transparentno komunikacijo v okviru spoštovanja poslovne skrivnosti. Zaposleni se zavedajo, da je treba ohraniti zaupnost podatkov v zvezi s poslovanjem in poslovnimi skrivnostmi ter delovati v skladu z zakonom o varstvu osebnih podatkov.

Zaščita in varnost potnikov, posadk letal, letališkega osebja, obiskovalcev letališča, letal in naprav za potrebe letalstva pred nezakonitimi dejanji tako na tleh kot v zraku sta osnovna cilja varovanja civilnega letalstva.

Organizacijski varnostni cilji	Merljiva enota	Spremljanje merljive enote	Službe s varnostnimi cilji
1 Trki ptic (kanje) - 5-% zmanjšanje indeksa v letih 2017 in 2018 glede na leti 2015 in 2016 (normalizirano na 10.000 operacij)	Izračunani indeks - število trkov ptic (kanje) na 10.000 operacij	Galiot - modul Wildlife Upravljanje s pticami >> Poročila -> Trki ptic >> Število trkov ptic za leto	Vzdrževanje Upravljanje letališča
2 Večja škoda na letalih nad 5,7 t (nezmožnost letenja) - 10-% zmanjšanje indeksa v letih 2017 in 2018 glede na leti 2015 in 2016 (normalizirano na 10.000 operacij)	Izračunani indeks - število dogodkov s škodo na letalih nad 5,7 t na 10.000 operacij	Galiot - modul SMS Varnost (SMS) >> Varnostno zagotavljanje >> Merjenje in spremljanje >> SMS izvedba - kazalniki uspešnosti po meri >> SPI = vpliv dogodka	Upravljanje letališča Letališke storitve Zemeljska oskrba letal
3 Varnostni dogodki / incidenti, povezani z nevarnim blagom - 10-% zmanjšanje indeksa v letih 2017 in 2018 glede na leti 2015 in 2016 (normalizirano na 10.000 operacij)	Izračunani indeks - število dogodkov/incidentov z nevarnim blagom na 10.000 operacij	Galiot - modul SMS Varnost (SMS) >> Varnostno zagotavljanje >> Merjenje in spremljanje >> SMS izvedba - kazalniki uspešnosti po meri >> SPI = vpliv dogodka	Avioblagovna služba Varnost in zaščita Oskrba potnikov Letališke storitve Zemeljska oskrba letal

Trajnostno komuniciranje

Skrbimo za načrtovano in sistematično komuniciranje navzven in navznoter. Pri komuniciranju z javnostmi zasledujemo načela proaktivnega, poštenega, transparentnega in nediskriminatornega komuniciranja ter pravočasnega odzivanja.

S komuniciranjem podpiramo poslovne cilje in ga prilagajamo vsaki od deležniških skupin posebej. Pri tem zasledujemo naslednje cilje:

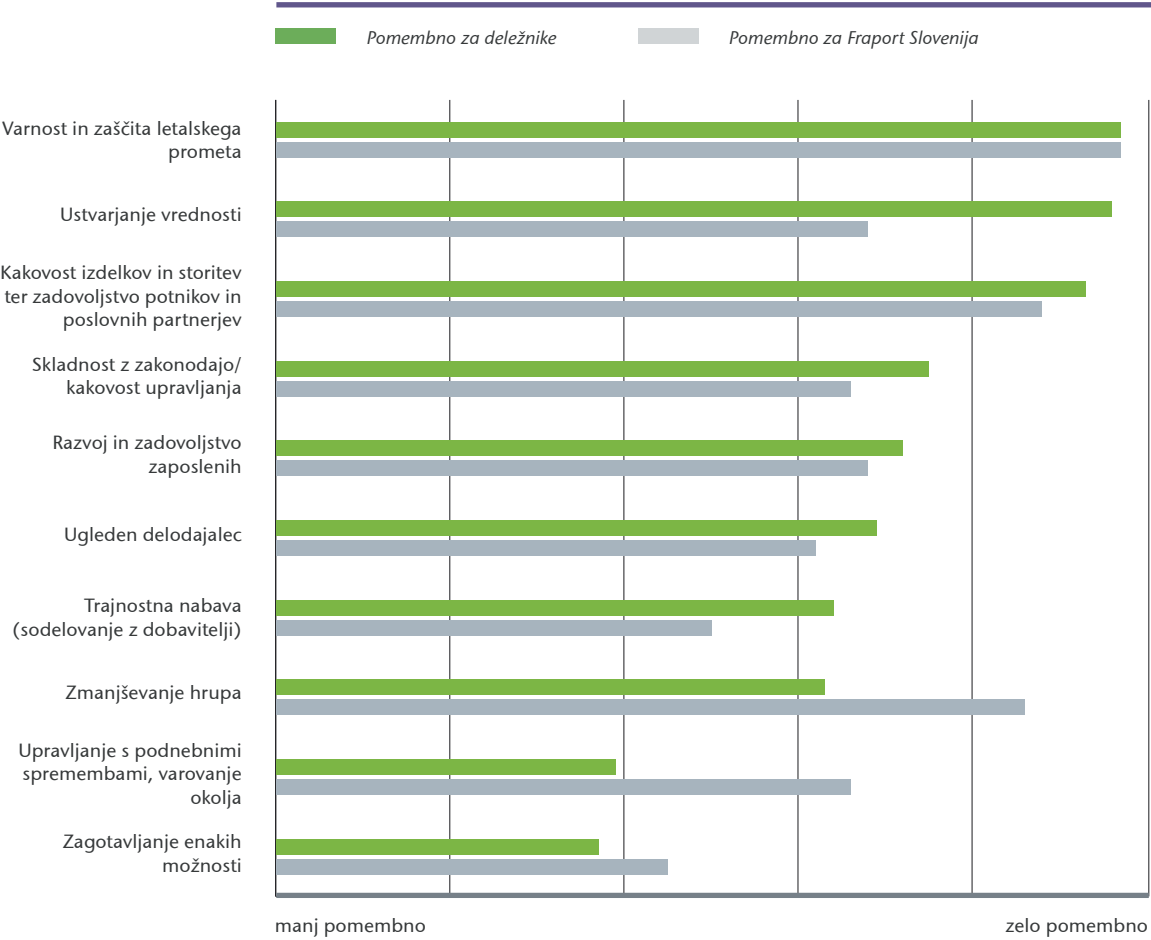
- utrjujemo ugled in kredibilnost družbe;
- gradimo zavedanje o identiteti in prednostih družbe;
- gradimo zaupanje v družbo;
- z uporabniki vzpostavljamo neposreden odnos, ki temelji na dialogu;
- izpostavljamo prednosti, pozicioniramo družbo kot napredno, urejeno in razvojno usmerjeno organizacijo, ki intenzivno spremlja trende na področju letalstva, skrbi za potrebe in želje uporabnikov ter jim zagotavlja celovito oskrbo.

Matrika bistvenosti

Matrika bistvenosti je orodje, s katerim družba prepozna in upravlja s tveganji in priložnostmi v odnosih s strateškimi javnostmi. Ključna področja bistvenosti našega komuniciranja smo določili na podlagi smernic GRI in interaktivnega dialoga s skupinami naših ključnih deležnikov. Matrika bistvenosti odseva širše razumevanje družbe, ko gre za trajnostni razvoj, ki ni omejeno le na okoljska vprašanja, ampak tudi na ekonomska in širše socialne vidike. Na vrhu naših prizadevanj sta varnost in zaščita letalskega prometa, čemur tudi naši strateški deležniki dajejo najvišjo prioriteto.

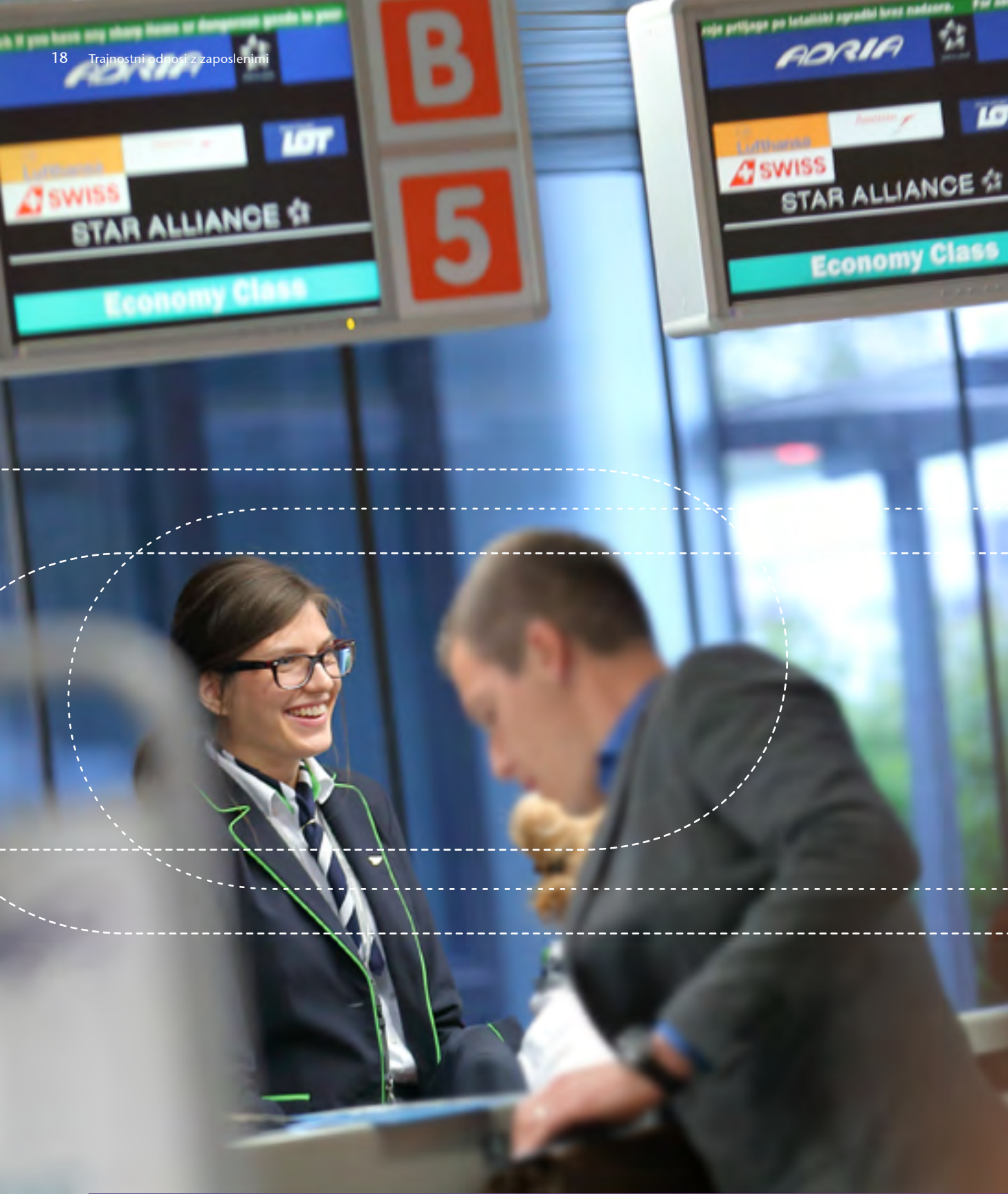
V središču vseh naših poslovnih procesov sta kakovost izdelkov in storitev ter zadovoljstvo potnikov in poslovnih partnerjev. Z vsem, kar počnemo, želimo ustvariti dodano vrednost, pri tem pa dosledno spoštovati zakonodajo. Skupaj z našimi strateškimi deležniki delimo nenehno skrb za vedno učinkovitejše varstvo pred hrupom. V družbi dajemo velik pomen razvoju in zadovoljstvu zaposlenih, saj so visoko usposobljeni in motivirani sodelavci naša ključna konkurenčna prednost. V letu 2016 smo matriko bistvenosti uskladili s trajnostnimi usmeritvami lastnika, Fraporta AG.

Graf 4: Matrika bistvenosti

Gradimo trajnostne odnose s strateškimi deležniki

Strateški deležniki	Zaposleni	Potniki in obiskovalci	Poslovni partnerji	Lastniki	Državni organi in organi EU	Lokalna skupnost	Mediji
Cilji	Zadovoljni in motivirani sodelavci Dobri in odprti odnosi Uspešno poslovanje	Najvišja mera upoštevanja želja in potreb naših potnikov in obiskovalcev Zagotavljanje tekočih informacij o naših storitvah ter informacij o letih, ki omogočajo pretok informacij, potreben za mobilnost prebivalstva	Najvišja mera upoštevanja želja in potreb naših poslovnih partnerjev Doseganje skupnih trajnostnih ciljev in utrjevanje dobrih poslovnih odnosov	Doseganje poslovnih ciljev Korektni odnosi, dolgoročen razvoj družbe	Upoštevanje predpisanih pristojnosti državnih organov in organov EU v skladu z načeli pravne države	Vzpostavlanje in ohranjanje dobrih odnosov, kakovostnega naravnega okolja in razvoj družbenega okolja	Verodostojno informiranje o dejavnostih družbe Krepitev ugleda družbe in sprotno odpravljanje morebitnih komunikacijskih шумov
	• Dnevno obveščanje o vsem, kar je povezano z družbo in zaposlenimi preko intranetnega portala; • redni sestanki in kolegiji; • govorilne ure posloводства za zaposlene; • oglasne deske; • vsakoletna družabna srečanja za zaposlene in njihove otroke; • reden in odprt dialog s sindikatom in svetom delavcev; • odgovori na vprašanja, mnenja in pobude zaposlenih; • zbori delavcev; • organiziranje in sofinanciranje družabnih dogodkov.	• Neposreden odnos zaposlenih do potnikov in obiskovalcev; • spletno mesto; • brošure in druge tiskovine; • sistematično zbiranje in odgovarjanje na mnenja, predloge, pritožbe in pohvale; • ogledi letališča; • dnevi odprtih vrat; • medijske objave o novostih in zanimivostih za potnike in splošno javnost; • različne metode merjenja njihovega zadovoljstva.	• Osebna komunikacija: telefonska, elektronska in neposredna (osebna, individualna in skupinska srečanja); • tiskovine; • elektronske predstavitve in druga predstavitvena gradiva; • družbena omrežja.	• Osebna komunikacija; • telefonsko in elektronsko komuniciranje; • finančno in poslovno poročanje; • trajnostna poročila in drugi poslovni dokumenti.	• S svojimi izkušnjami in znanjem sodelujemo v postopkih priprav področnih predpisov v fazi javnih posvetovanj.	• Sponzorska in donatorska podpora lokalnim dogodkom, organizacijam in posameznikom; • komuniciranje preko lokalnih medijev; • dnevi odprtih vrat; • ogledi letališča; • omogočanje praktičnega izobraževanja; • odgovori in aktivnosti ob pomembnih temah ali vprašanjih, ki jih sproža lokalno prebivalstvo (primer hrup).	• Poročila in izjave za medije; • poglobljena gradiva in predstavitve; • digitalno komuniciranje z mediji; • individualna in skupinska osebna srečanja z novinarji; • novinarske konference in dogodki za novinarje; • ažurni in poštteni odgovori na vsa vprašanja; • spremljanje in analiziranje medijskih objav.

Vrhunski kadri so tradicionalno naša konkurenčna prednost, zato sta izobraževanje in usposabljanje zaposlenih med strateškimi prioritetami družbe.

Konec leta 2016 je bilo v družbi zaposlenih 399 sodelavcev, od tega 388 za nedoločen in 11 za določen čas. Tradicionalno prevladujejo moški. S strateškim upravljanjem človeških virov skrbimo za zdravo starostno razporeditev, ki omogoča medgeneracijsko izmenjavo znanj in izkušenj. Zaposlenih v starostnem obdobju do 30 let je skoraj 9 %, v obdobju od 31. do 40. leta 37 % in v obdobju od 41. do 50. leta 38 %. 15 % zaposlenih je v starostnem obdobju med 51 in 60 let in le 1,5 % zaposlenih je starejših od 60 let.

Dogovorni odnosi z zaposlenimi

Zaposlenim zagotavljamo možnost neposrednega vpliva na pogoje dela ter pravice in obveznosti delodajalca in delojemalca, saj podjetniško kolektivno pogodbo in splošne akte družbe sprejemamo z usklajevanjem med poslovodstvom, sindikatom in svetom delavcev. Podjetniška kolektivna pogodba velja za vse zaposlene v družbi, razen za poslovodnega direktorja in prokuriste. Vsi zaposleni so vključeni v kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.

Trajnostni odnosi z zaposlenimi

Zaposleni so motor in srce družbe. Motor, ker več kot pol stoletja rasti družbe tako v kvantiteti kot kvaliteti ne bi mogli doseči, če zaposleni ne bi bili sposobni in pripravljeni nenehno premikati meje in postavljati višje cilje. In srce, ker za kakovostne storitve v hitro spreminjajočem se času, namenjene ljudem z najrazličnejšimi potrebami in željami, potrebujemo zaposlene s srčnim posluhom in prijazno prilagodljivostjo. Potrebujemo vrhunsko znanje, izkušnje in prekaljenost, hkrati pa drznost inovativnega razmišljanja.

Tabela 3: Zaposleni po starosti in spolu na dan 31. 12. 2016

Starostni razred	Število zaposlenih	Odstotek	Moški	Ženske
Od 21 do 30 let	35	8,8	29	6
Od 31 do 40 let	147	36,8	106	41
Od 41 do 50 let	151	37,8	105	46
Od 51 do 60 let	60	15,1	49	11
Od 61 let naprej	6	1,5	4	2
Skupaj	399	100	293	106

Vsi zaposleni so vključeni v kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.

Pripadnost zaposlenih in fluktuacija

Pripadnost zaposlenih družbi gradimo s sprotnim, poštenim in celovitim informiranjem ter z odprtim dialogom, kar prispeva k sproščeni organizacijski klimi. Zadovoljstvo z delovnimi razmerami in medsebojnimi odnosi pomembno gradi aktivno zavzetost vseh zaposlenih in motiviranost za delo. Posledično je tudi fluktuacija zaposlenih nizka. V letu 2016 je delovno razmerje za nedoločen čas v družbi zaključilo le pet sodelavcev.

Tabela 4: Fluktuacija zaposlenih v letu 2016

Starostni razred	Število prekinitev (po lastni volji)*
Do 30 let	0
Od 31 do 40 let	4
Od 41 do 50 let	1
Od 51 do 60 let	0
Od 61 let naprej	0

* Brez upokojitev, smrti in prekinitev po 108. čl. ZDR-1, upoštevani le zaposleni za nedoločen čas.

Izobražujemo kadre

V družbi je izobraževanje in usposabljanje zaposlenih med strateškimi prioritetami, saj so vrhunski kadri tradicionalno naša konkurenčna prednost. V skladu s svojo storitveno dejavnostjo spodbujamo tako interna izobraževanja kakor tudi šolanja v izobraževalnih ustanovah v Sloveniji in tujini. Sodelavcem je na voljo veliko strokovnih internih usposabljanj v okviru Letalske šole. V letu 2016 je bilo v okviru naše Službe za kadre in izobraževanje ter Letalske šole za redno zaposlene izvedenih 10.914,5 ure usposabljanj, ki se jih je udeležilo skupno 2.835 udeležencev. V povprečju je vsak zaposleni na letni ravni opravil 27,7 šolske ure, kar je za 9,7 ure več kot leto poprej, ko je bilo opravljenih 18 ur na zaposlenega. Večji del usposabljanj je bil v okviru podaljšanja licenc za delo letališkega strokovnega osebja ter reda in varnosti na letališču. V okviru drugih internih usposabljanj je bilo največ ur namenjenih usposabljanju s področja upravljanja projektov, andragoškega usposabljanja predavateljev in inštruktorjev, komuniciranja v kriznih dogodkih in varnosti na letališču.

V okviru Letalske šole je bilo poleg internih usposabljanj opravljenih tudi 2.822,5 šolske ure usposabljanja zunanjih kandidatov, kjer je bilo vključeno 775 udeležencev. V povprečju je na letni ravni vsak udeleženec opravil 3,6 pedagoške ure. Največ usposabljanja je bilo namenjenega obnavljanju znanja s področja reda in varnosti na letališču ter licenčnega usposabljanja. Leta 2016 so se zaposleni udeležili skupno 80 izobraževanj zunaj družbe.

Med njimi prevladujejo strokovna izobraževanja oziroma izpopolnjevanje in nadgradnja strokovne usposobljenosti zaposlenih za delo, ki ga opravljajo. Sledijo jim izobraževanja s področja informatike in računalništva. Zunanjih izobraževanj se je udeležilo 129 slušateljev. Skupaj so opravili 3.507 ur. Na posameznega slušatelja je bilo opravljenih 27,2 ure izobraževanj, na zaposlenega v družbi pa povprečno 8,9 ure.

Fraportova letalska akademija

Ob koncu leta 2016 je Fraport AG na ljubljanskem letališču ustanovil Fraportovo letalsko akademijo, upravlja pa jo Fraport Slovenija. Njen glavni namen je zadostiti izobraževalnim potrebam letališč iz skupine Fraport in širšega trga. Akademija bo sprva ponujala usposabljanja s področja upravljanja letališča, zemeljske oskrbe ter zaščite in reševanja – področij, na katerih sta tako Fraport Slovenija kot Fraport AG dejavna že vrsto let. Za dodatna usposabljanja bo na ljubljanskem letališču zgrajen nov gasilski vadbeni center. Vizija Fraportove letalske akademije je postati vodilna akademija znotraj svetovne letalske industrije.

Znanja s področja upravljanja letališča želimo nadgraditi s povezovanjem različnih področij letalstva in tako oblikovati precej bolj celovit izobraževalni koncept. V prihodnje ga bomo razširili še na področja letalskih družb, kontrole zračnega prometa in državnih institucij. V letu 2016 smo sklenili partnerstva z več pomembnimi organizacijami in institucijami. Pisma o nameri smo podpisali z Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Fakulteto za organizacijske vede v Kranju in Kontrolo zračnega prometa Slovenije.

»Fraport AG je z ustanovitvijo Fraportove letalske akademije pokazal, da je pripravljen vlagati v dolgoročni razvoj ljubljanskega letališča in njegovih zaposlenih. Nov izobraževalni center bo ponudil številna usposabljanja s področja preprečevanja in obvladovanja kriznih situacij ter tako prispeval k boljši usposobljenosti zaposlenih na letališčih po vsem svetu in posledično k večji varnosti v letalskem prometu.«

Maketa novega gasilskega vadbene centra

Vizija Fraportove letalske akademije je postati vodilna akademija znotraj svetovne letalske industrije.

Tina Javor, vodja za prodajo in trženje

Varstvo in zdravje pri delu

Visoka raven varnosti in zdravja pri delu vseh zaposlenih je strateška zaveza družbe. Zagotavljamo varno, zdravo in higiensko delovno okolje za vse zaposlene ter sprejemamo vse potrebne ukrepe za preprečevanje nesreč in škodljivih vplivov svoje dejavnosti na zdravje zaposlenih. Uživanje alkohola in drog je strogo prepovedano med delovnim časom in ni dovoljeno nikjer v prostorih družbe. Za udejanjanje visoke ravni varnosti in zdravja pri delu zaposlene ozaveščamo na rednih usposabljanjih in izvajamo dosledni nadzor uporabe osebne varovalne opreme. Družba spodbuja zaposlene k prevzemanju osebne odgovornosti za ohranjanje lastnega zdravja, pri ohranjanju in razvoju zdravega načina življenja pa jih aktivno podpira na različne načine. V zadnjih letih se je število poškodb na letni ravni povprečno gibalo pod 10, lani pa nam ga je uspelo znižati na tri. Čeprav gre večinoma za manjše poškodbe, kot so poškodbe noge, roke, prsta, bolečine v hrbtu in podobno, smo te izboljšave veseli. Poklicne bolezni doslej nismo zabeležili.

Poklicne bolezni doslej nismo zabeležili.

Odsotnost z dela

V letu 2016 smo skupaj zabeležili 4.607 dni odsotnosti z dela. Približno 58 % vse odsotnosti je bilo zaradi boleznine, drugi najpomembnejši razlog pa je bila porodniška odločba, in sicer 24 %.

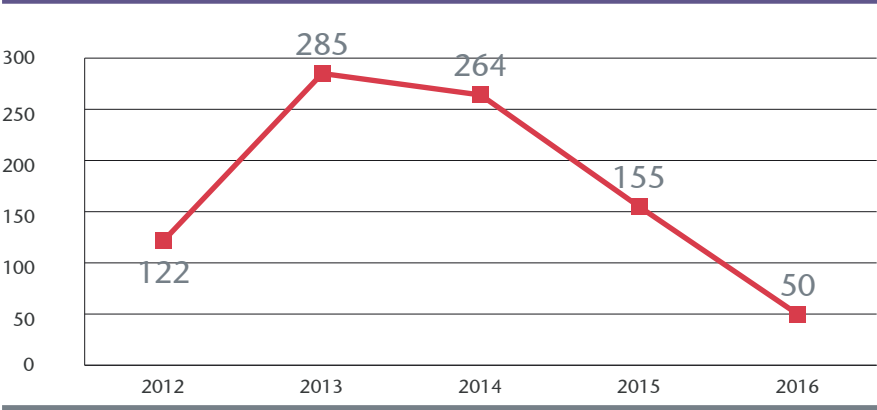
Porodniški in očetovski dopust

Na porodniškem dopustu je bilo v letu 2016 šest sodelavk in en sodelavec (časovni razpon je različen), očetovski dopust neposredno ob rojstvu otroka pa je imelo 14 sodelavcev. Rodilo se je pet deklic in 13 dečkov. Družba je vsakega novorojenca obdarila s 150 evri izplačila.

Tabela 5: Število poškodb pri delu v letih 2012–2016

Leto	Število poškodb pri delu
2012	9
2013	7
2014	9
2015	12
2016	3

Graf 5: Odsotnost z dela po dnevih zaradi poškodb pri delu v letih 2012–2016

Graf 6: Vzrok odsotnosti z dela v letu 2016 (v %)

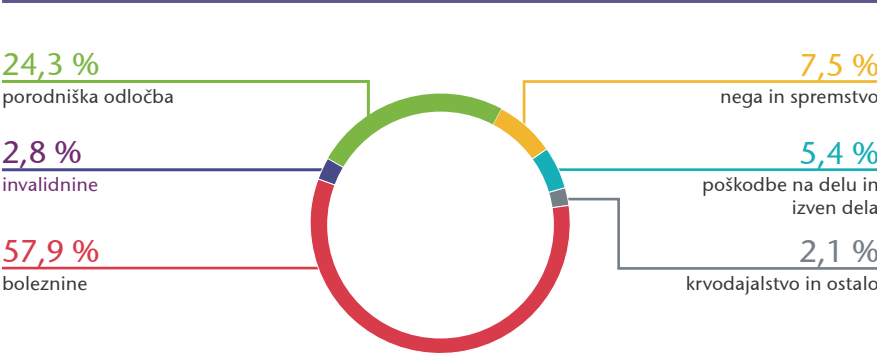

Tabela 6: Odsotnost zaposlenih v letu 2016

Odsotnost v trajanju manj kot 30 dni	Število dni
Boleznine	2.433
Poškodba na delu	36
Odsotnost v trajanju več kot 30 dni	Število dni
Boleznine	236
Poškodba na delu	14
Poškodba izven dela	198
Nega in spremstvo	345
Porodniška odločba	1.119
Invalidnine	131
Krvodajalstvo	82
Ostalo	13
Skupaj	4.606

Etični kodeks in standardi ravnanja

Smernice za etično in moralno ravnanje zaposlenih in drugih oseb, ki opravljajo delo v družbi ali zanjo, smo zapisali v Etični kodeks za zaposlene in Standarde ravnanja. Etični odbor, ki deluje od leta 2014, je pristojen za obravnavo morebitnih prijav kršitev etičnega ravnanja ali drugih nepravilnosti v družbi. Etični odbor v letu 2016 ni prejel nobene prijave kršitve etičnega kodeksa.

Enake možnosti

Kot družba, ki deluje v mednarodnem okolju, spodbujamo raznolikost zaposlenih, delujemo po načelu enakosti in zavračamo vse oblike diskriminacije. S politiko zaposlovanja in odnosom do sodelavcev zagotavljamo enake možnosti ne glede na spol, raso, polt, starost, zdravstveno stanje oziroma invalidnost, versko, politično ali drugo prepričanje, članstvo v sindikatu in svetu delavcev, nacionalni ali socialni izvor, družinski status, premoženjsko stanje, spolno usmerjenost ali druge osebne okoliščine.

Svoboda združevanja in pravica do kolektivnega pogajanja

Spoštujemo temeljno pravico do svobode združevanja in pravico do kolektivnega pogajanja z namenom določitve splošnih pogojev za delo znotraj družbe. Pooblaščeni organi, ki predstavljajo zaposlene, nudijo odprto in zaupanja vredno sodelovanje z namenom zagotovitve pravičnega uveljavljanja interesov znotraj družbe.

Pravična kultura

Visoka raven varnosti je osrednjega pomena za kakovostno opravljanje naših storitev. Z namenom nenehnega nadgrajevanja varnostnih standardov družbe vse zaposlene spodbuja, da preventivno opozarjajo in poročajo o vseh potencialnih in dejanskih nevarnostih, incidentih, nesrečah, varnostnih pomanjkljivostih ali katerihkoli drugih varnostno spornih dogodkih oziroma okoliščinah. Varnostna poročila zaposlenih predstavljajo dragocen vir informacij za izboljšave na varnostnem področju. Varen letalski promet zahteva temeljito in neodvisno poročanje o vseh varnostnih dogodkih, ki vplivajo ali bi lahko vplivali na letalsko varnost.

Poročanje zaposlenim omogočamo preko več različnih načinov elektronskega varnostnega poročanja (intranet, spletna stran ali elektronski naslov). Vzpostavljen imamo tudi sistem varnostnega poročanja – nabiralniki Safety Box. V sklopu varnostnega poročanja zagotavljamo zaupnost poročevalca ali omenjenih oseb v varnostnem poročilu. Prav tako je varnostno poročanje mogoče opraviti tudi anonimno. Varnostno poročanje temelji na t. i. pravični kulturi, ko zaposleni vedo, da bodo obravnavani pravično tudi v primerih, kadar poročajo o varnostnih dogodkih ali okoliščinah, v katerih so lahko tudi sami vpleteni. Z vsemi razpoložljivimi možnostmi si prizadevamo vzpostaviti okolje zaupanja, v katerem bodo lahko zaposleni prosto in brez bojazni za posledice poročali o varnostnih dogodkih. Vendar se zaposleni morajo istočasno jasno zavedati, kje je ločnica med sprejemljivim in nesprejemljivim varnostnim vedenjem. Nesprejemljivo varnostno vedenje predstavlja namerno kršitev, hudo in resno neupoštevanje očitnega tveganja, resno pomanjkanje poklicne odgovornosti in delo pod vplivom alkohola ali drugih psihosomatskih snovi. V takšnih primerih se za razliko od načela nekažnovalne politike v kulturi pravičnosti lahko poseže tudi po kaznovanih ukrepih zoper kršitelja.

Preprečevanje mobinga

Odklanjamo vsakršna ravnanja, ki bi prizadela dostojanstvo in osebnost zaposlenih. S Pravilnikom o preprečevanju in odpravljanju posledic nadlegovanja in trpinčenja na delovnem mestu zagotavljamo ukrepanje v primeru kršitev. Zaposlenim so za pomoč pri obravnavanju in preprečevanju mobinga v njihovih sredinah na voljo strokovno usposobljeni pooblaščenici.

Delo otrok in mladostnikov

Družba zavrača vse oblike prisilnega dela in dela otrok. Starostna meja dovoljene zaposlitve ne sme biti pod starostjo, do katere so otroci zavezani obiskovati šolo in v nobenem primeru ne sme biti nižja od 15 let. Mladostniki ne smejo biti izpostavljeni nikakršnim nevarnim situacijam ali kakršnikoli situaciji, ki bi lahko negativno vplivala na njihovo zdravje.

Priznanje Mateja Valiča

Vsako leto za posebne dosežke podelimo priznanje posamezniku ali skupini sodelavcev, ki smo ga poimenovali po pokojnem sodelavcu Mateju Valiču, ki je svojstveno poosebljal družbo. Promoviral je vrednote povezovanja, pripadnosti, požrtvovalnosti in kolegialnosti. S priznanjem sodelavce spodbujamo k požrtvovalnosti in predanemu delu na letališču.

Dobitniki priznanj Mateja Valiča

2011	Matej Valič
2012	Tomaž Škofic
2013	Zimska služba
2014	Igor Krušič
2015	Ciril Kern
2016	Tomaž Prezelj

V letu 2016 smo že drugo leto zapored prejeli priznanje zaposlitvenega portala MojeDelo.com kot ugledni delodajalec.

Odbor za izboljšave

Za sistematično uvajanje izboljšav skrbi Odbor za izboljšave, ki deluje od leta 2014. Člani odbora so predstavniki iz različnih delovnih sredin, kar dodatno pripomore k raznovrstnosti predlogov in s tem uvedenih izboljšav.

Ugledni delodajalec

V letu 2016 smo že drugo leto zapored prejeli priznanje zaposlitvenega portala MojeDelo.com kot ugledni delodajalec. Iskalci zaposlitve so nas prepoznali kot uspešnega in stabilnega potencialnega delodajalca tudi v letih 2007 in 2009, kar kaže na stabilen ugled družbe kot zaželenega delodajalca.

Družini prijazno podjetje

K visokemu zadovoljstvu in pripadnosti zaposlenih prispevajo tudi ukrepi družbe, ki zaposlenim omogočajo lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja. Aprila 2016 smo prejeli polni certifikat Družini prijazno podjetje in se s tem pridružili podjetjem, ki so se zavezala k boljšemu usklajevanju dela in družine ter k še večji družbeni odgovornosti. Družba je v preteklih letih uspešno implementirala 11 družini prijaznih ukrepov, ki zaposlenim omogočajo lažje usklajevanje družinskega in delovnega življenja. Tako imajo zaposleni z družinskimi in drugimi zasebnimi obveznostmi možnost, da za določeno obdobje izkoristijo skrajšan delovni čas tudi zunaj zakonsko upravičenega obdobja. V tednu, ko se otroka uvaja v vrtec oziroma šolo, se zaposlenim v dogovoru z nadrejenim omogoči fleksibilni delavnik. Družba spodbuja in organizira aktivno preživljanje počitnic otrok zaposlenih (tabori, dnevno varstvo ...), obdari vsakega novorojenčka zaposlenih, za družine pa vsako leto organizira dan odprtih vrat.

V okviru certifikata Družini prijazno podjetje smo v letu 2016 sprejeli še štiri dodatne ukrepe. Z njimi želimo podpreti zaposlene v izrednih družinskih situacijah, ustvariti nove vezi med družbo in lokalno skupnostjo ter olajšati obveznosti staršem. Prepričani smo, da bo izvajanje ukrepov zaposlenim v pomoč pri usklajevanju zasebnih in poklicnih obveznosti.

Odsotnost zaradi izrednih družinskih razlogov s plačanimi prispevki za socialno varnost

Zaposlenim se poleg pravic, ki jih določa Podjetniška kolektivna pogodba, v primeru izrednih družinskih razlogov prizna odsotnost brez nadomestila plače v trajanju največ 30 dni letno. Podjetje v tem primeru zaposlenim poravnava prispevke za socialno varnost. Med izredne družinske razloge prištevamo spremstvo otroka, ki je v bolnišnici in za katerega ni mogoče uveljavljati plačane odsotnosti.

Korporativno prostovoljstvo

Družba spodbuja zaposlene k sodelovanju pri prostovoljnih dejavnostih. Dejavnosti družba organizira bodisi v okviru delovnega časa bodisi spodbuja aktivno udeležbo zaposlenih pri prostovoljnih aktivnostih drugih organizatorjev, ki potekajo v neposrednem ali širšem okolju.

Obdaritev prvošolčkov ob začetku šolskega leta

Družba s praktičnim darilom obdari vse prvošolčke zaposlenih.

Varstvo šolskih otrok

Med šolskimi počitnicami so otroci zaposlenih (med 6. in 10. letom) vsaj en dan na leto v strokovno usposobljenem varstvu, ki ga organizira družba.

Aprila 2016 smo prejeli polni certifikat Družini prijazno podjetje in se s tem pridružili podjetjem, ki so se zavezala k boljšemu usklajevanju dela in družine ter k še večji družbeni odgovornosti.

»Certifikat Družini prijazno podjetje z vsemi implementiranimi ukrepi potrjuje kontinuirano prizadevanje naše družbe za dobro počutje zaposlenih in njihovih družinskih članov. Zaveze družini prijaznega podjetja prispevajo k boljšemu vzdušju med zaposlenimi ter dajejo občutek varnosti pri prehodu med zasebnim in poklicnim življenjem. Naši ukrepi so vsebinsko različni in tako namenjeni vsem zaposlenim. Edinstven med ukrepi je Festival zabavno letališče, ki zelo izvirno in zabavno ponazori zakulisje letališča in povezuje ljubitelje letalstva vseh starosti. Tudi v prihodnje se bomo trudili za odgovoren in trajnosten odnos do zaposlenih kot tudi širše družbene skupnosti.«

Alenka Pečnik, strokovna sodelavka za kadre

Povprečna ocena skrivnega kupca v letu 2016 pri prijavi na let je bila na podlagi 20 obiskov 89 % (v primerjavi z letom 2015 78 %). Za zvišanje dviga zadovoljstva naših potnikov smo v letu 2016 organizirali delavnice na temo "Customer Care" za vso osebje za oskrbo potnikov.

Trajnostni odnosi s potniki, poslovnimi partnerji in obiskovalci

Potniki, poslovni partnerji in obiskovalci so v središču našega upravljanja poslovnih procesov in strateškega razvojnega načrtovanja. Kapacitete in kakovost letališke infrastrukture ter učinkovitost poslovnih procesov so bistvene za kakovost naših storitev, zadovoljstvo naših uporabnikov in posledično uspešnost našega poslovanja. Veliko pozornosti posvečamo rednemu spremljanju potreb in želja uporabnikov letališča ter si hkrati želimo presegati njihova pričakovanja. Tako z uporabniki gradimo dolgoročne odnose.

Informiranje potnikov

V skrbi za dobro počutje potnikov in njihovo dobro informiranost smo posebno pozorni na jasno in korektno označevanje. Osebam z omejeno zmožnostjo gibanja so namenjene informacijske točke in oznake, ki jih usmerjajo do osebja, ki jim ponudi pomoč pri opravljanju vseh formalnosti in vstopu v letalo. V parkirni hiši so za osebe z omejeno zmožnostjo gibanja rezervirana brezplačna parkirna mesta, ki so vidno označena in v neposredni bližini dvigal in izhoda iz parkirne hiše. Ob pojavu nalezljivih bolezni potnike s pomočjo zaslonov v potniškem terminalu obveščamo o znakih bolezni in preventivnih ukrepih. Pri označevanju ni bilo ugotovljenih nikakršnih neskladnosti.

E-prijava na let

Družba sledi sodobnim elektronskim potem in tako potnikom poenostavlja priprave na let. Spletna prijava na let je na voljo potnikom, ki imajo izdano elektronsko vozovnico in potujejo z ljubljanskega letališča z leti prevoznikov rednih linij. Prijavo na let lahko potniki opravijo v času do 60 minut pred odhodom letala in se tako izognejo morebitni gneči pred prijavnimi okenci. Ob prijavi na let lahko potniki preko spleta izberejo tudi možnost prejema vstopnega kupona na mobilni telefon v obliki SMS sporočila. Tako preko SMS-a prejmejo internetno povezavo do svojega vstopnega kupona. Ob vstopu v terminal se prijavijo v brezplačno brezžično omrežje (Wi-Fi) in odprejo povezavo do vstopnega kupona. Ta kupon je enakovreden natisnjenemu vstopnemu kuponu, zato ne potrebujejo tiskanja vstopnega kupona. Na izhodu namesto tiskanega vstopnega kupona pokažejo vstopni kupon, ki ga imajo na mobilnem telefonu, in se z njim vkrcajo v letalo.

Nadstandardne storitve za potnike

Potnikom ob posebnem dogovoru ponudimo nadstandardno storitev. Naše visoko usposobljeno osebje je tem potnikom na voljo od prvega do zadnjega stika z letališčem. Potnikom je zagotovljena hitra in diskretna oskrba, izognejo se običajnemu prehajanju skozi terminal in čas na letališču preživijo bolj kakovostno in sproščeno.

Presoje kakovosti delovanja

Zunanje presoje naših partnerjev in inšpektorjev zrcalijo kakovost in uspešnost našega dela. V letu 2016 smo uspešno prestali 105 inšpekcijskih nadzorov, 17 presoj letalskih prevoznikov ter 2 presoji vodenja sistema kakovosti in ravnanja z okoljem v skladu z ISO standardoma. Kjer je bilo treba, smo pripravili korektivne in preventivne ukrepe ter s tem dokazali, da je naše delovanje skladno z vsemi zakonskimi zahtevami in zahtevami na področju letalstva. Svoje delovanje preverjamo tudi z rednimi notranjimi kontrolami z namenom skladnosti poslovanja in iskanja priložnosti za izboljšave. Rednim notranjim kontrolam so notranji presojevalci namenili 182 ur.

V letu 2016 smo uspešno prestali 105 inšpekcijskih nadzorov, 17 presoj letalskih prevoznikov ter 2 presoji ISO standardov (9001, 14001).

Analiza pritožb in pohval

Mnenje potnikov o kakovosti oskrbe na našem letališču zelo cenimo, zato njihovo zadovoljstvo redno merimo z anketiranjem ter sistematičnim spremljanjem pritožb in pohval. V letu 2016 smo obravnavali 72 pritožb in 36 pohval potnikov, obiskovalcev letališča, letalskih prevoznikov in drugih partnerjev. Vse prejete pritožbe in pohvale natančno analiziramo, in kjer je mogoče, pripravimo ustrezne ukrepe. Največ pritožb se je nanašalo na področje oskrbe potnikov, in sicer večina na postopke prijave na let. Pritožbe so se nanašale tudi na upravljanje letališča, vzdrževanje in storitve taksijev. Pohvale so se večinoma nanašale na prijaznost in profesionalnost osebja pri prijavi na let ter izvrstno organizacijo ogledov letališča. V primerjavi z letom 2015 smo zmanjšali število pritožb za 48 % (137 v letu 2015) in povečali število pohval za 20 % (30 v letu 2015).

V primerjavi z letom 2015 smo zmanjšali število pritožb za 48 % (137 v letu 2015) in povečali število pohval za 20 % (30 v letu 2015).

Zadovoljstvo z varnostno kontrolo

Poslanstvo družbe je poleg varnosti in točnosti tudi zagotavljanje visokokakovostnih letaliških in drugih komercialnih storitev, zato smo pod drobnogled vzeli zadovoljstvo potnikov z varnostno kontrolo. Za metodo merjenja smo izbrali prijazno in priročno napravo Sophie. Vprašani na njej s pritiskom na gumb, ki označujejo štiri različne ravni zadovoljstva, enostavno in hitro izrazijo svoje mnenje o kakovosti prejete storitve.

Prednost te metode je merjenje zadovoljstva neposredno po obravnavani aktivnosti potnika oziroma stranke. V obdobju od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016 smo zabeležili 30.140 odgovorov, od katerih je bilo 17.677 (59 %) potnikov zelo zadovoljnih, 7.171 (24 %) zadovoljnih, 1.999 (6 %) nezadovoljnih in 3.293 (11 %) zelo nezadovoljnih.

Graf 7: Zadovoljstvo potnikov z varnostno kontrolo v letu 2016

Skrivni nakup

V letu 2016 smo izvajali skrivni nakup t. i. Mystery Shopping za področja prijave na let, varnostnega pregleda, Duty Free-ja in gostinstva. Področja merjenja skrivnega kupca (t. i. Mystery Shopper) za **gostinstvo** so naslednja: ponudba hrane in pijače, postopek strežbe, urejenost osebja, dodatna prodaja, komunikacija med zaposlenimi in drugi kriteriji po presoji izvajalca. Izvedba raziskave je bila narejena z namenom preverjanja kakovosti delovanja naših partnerjev, ki opravljajo gostinsko dejavnost. Leta 2016 je vseh 9 lokacij, ki opravljajo gostinsko dejavnost, doseglo oceno med 90 % in 94 % na podlagi 12 obiskov skrivnih kupcev. Ti rezultati potrjujejo, da ponudniki gostinskih storitev zagotavljajo visoko raven kakovosti svojih storitev.

Področja merjenja skrivnega kupca **pri varnostnem pregledu** so naslednja: urejenost varnostnega mesta, prijaznost, urejenost in ravnanje varnostnega osebja ter drugi kriteriji po presoji izvajalca. Izvedba raziskave je bila narejena z namenom preverjanja kakovosti delovanja našega partnerja, ki opravlja storitev varnostnih pregledov. Povprečna ocena na podlagi 20 obiskov je 82 % (v primerjavi z letom 2015 69 %). Področja merjenja skrivnega kupca v **Duty Free-ju** so naslednja: urejenost prodajnega mesta, predstavitev izdelka, dodatna prodaja, urejenost osebja ter drugi kriteriji po presoji izvajalca. Izvedba raziskave je bila narejena z namenom preverjanja kakovosti delovanja našega partnerja, ki opravlja komercialne storitve. Povprečna ocena na podlagi 20 obiskov je 84 % (v primerjavi z letom 2015 80 %). Našim poslovnim partnerjem smo rezultate predstavili in skupaj določili korektivne ukrepe za izboljšanje ravni zadovoljstva.

Področja merjenja skrivnega kupca **pri prijavi na let** so naslednja: urejenost okenca za prijavo na let, postopki prijave na let, urejenost osebja, komunikacija med zaposlenimi ter drugi kriteriji po presoji izvajalca. Izvedba raziskave je bila narejena z namenom preverjanja kakovosti delovanja našega osebja in iskanja priložnosti za izboljšave pri prijavi na let. Povprečna ocena na podlagi 20 obiskov je 89 % (v primerjavi z letom 2015 78 %). Za povečanje zadovoljstva naših potnikov smo v letu 2016 organizirali delavnice na temo Customer Care za vse osebe za oskrbo potnikov.

Povprečna ocena varnostnih pregledov je 82 % (v primerjavi z letom 2015 69 %).

Zavedamo se, da ima lahko transport potnikov, obiskovalcev in zaposlenih do letališča pomemben okoljski vpliv.

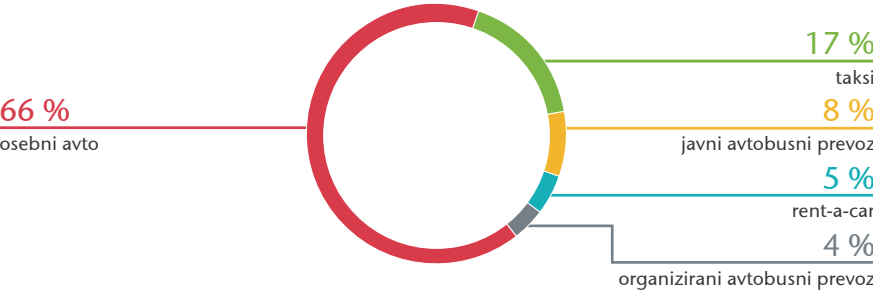
Prevoz na letališče

Družba si dolgoročno prizadeva, da bi skupaj z državo in drugimi strateškimi partnerji vzpostavila takšno intermodalno transportno mrežo, ki bo za potnike, obiskovalce in zaposlene kar najbolj optimalna in bo imela ugoden ogljični odtis. Zavedamo se, da ima lahko transport potnikov, obiskovalcev in zaposlenih do letališča pomemben okoljski vpliv. Po zadnjih dosegljivih podatkih se velika večina potnikov in obiskovalcev do letališča pripelje z osebnim avtomobilom, manj kot 20 % potnikov s taksijem, manj kot 10 % potnikov z javnim avtobusnim prevozom.

Urejena parkirišča

Potnikom in obiskovalcem letališča je na voljo parkiranje v parkirni hiši, kjer je več kot 1.300 parkirnih mest tik pred potniškim terminalom. Parkirna mesta za invalidne osebe so posebej označena. Več kot 1.000 parkirnih mest se nahaja na zunanjem parkirišču P2 takoj ob vstopu na letališče, dodatnih več kot 900 parkirnih mest pa je na voljo na zunanjem parkirišču P1, ob dosedanji glavni cesti Kranj-Mengeš.

Graf 8: Načini prevoza potnikov in obiskovalcev na letališče

Otroci na letališču

V družbi smo posebej pozorni do otrok in družin z otroki. Otrok lahko pod določenimi pogoji potuje z letalom brez spremstva starejše osebe, če ga starši ali skrbniki pripeljejo, nekdo drug pa pričaka na namembnem letališču. Osebe našega letališča otroka prevzame od staršev in skrbi zanj do vstopa v letalo, kjer ga preda kabinskemu osebju. Starši ali skrbniki ne smejo zapustiti letališča, dokler letalo ne poleti - to je potrebno zaradi morebitne odpovedi leta ali dolgega čakanja. Na letališču poskrbimo, da otrokom med čakanjem na letalo ni dolgčas.

Čakajo jih lepo urejeni otroški kotički v schengenskem in neschengenskem delu potniškega terminala. V ograjenem prostoru so jim za igro med drugim na voljo tudi različna igrala v obliki letal in pestra izbira knjig založbe Učila. Igrala se smejo uporabljati le pod nadzorom odrasle osebe. Poleg igral so družinam z otroki na voljo tudi otroški vozički, ki jih lahko prevzamejo ob prijavi na let. Potniki tako lahko svoje vozičke oddajo že ob prijavi na let in uporabljajo letališkega do vkrcanja v letalo. Uporaba vozičkov je brezplačna. Previjalnice za dojenčke se nahajajo v ženskih sanitarnih prostorih.

Na letališču poskrbimo, da otrokom med čakanjem na letalo ni dolgčas.

Logistični center

Družba je agent za oskrbo blaga na ljubljanskem letališču. Naše stranke so letalski prevozniki, špediterji, prodajni agenti in cestni prevozniki. Številni letalski prevozniki imajo v Sloveniji samo svoje prodajne agencije. Pripravo blaga, fizično in dokumentarno oskrbo zanje izvajamo v avioblagovnem skladišču na letališču, saj imamo na osnovi standardov o zemeljski oskrbi tovarov, predpisov o varnosti letalskega prometa in zahtev carinske zakonodaje z njimi podpisane pogodbe.

Aircargo center Ljubljana ima zelo ugodno lego na ljubljanskem letališču, saj ima direktno povezavo z avtocesto in neposredni dostop na letališko ploščad. Zaradi visoke kakovosti naših storitev smo razvili dobre poslovne odnose s številnimi špediterskimi podjetji iz Slovenije in tujine. Imamo dovoljenja pooblaščenega prejemnika, prijavljanja blaga na podlagi hišnega carinjenja pri uvozu in pooblaščenega pošiljatelja carinskega blaga.

Z načrtovanim letališkim mestom (t.i. Aeropolis) želi družba osrednje slovensko letališče razviti v prometni terminal, ki bo logistična, poslovna in gospodarska cona v pravem pomenu besede - stična točka cestnih, železniških in zračnih poti. Letališče bo mesto, kjer se bodo opravljale različne naloge pretovarjanja blaga na različna prometna sredstva, namenjeno bo skladiščenju blaga in drugim logističnim potrebam v procesu premeščanja blaga.

Zaradi visoke kakovosti naših storitev smo razvili dobre poslovne odnose s številnimi špediterskimi podjetji iz Slovenije in tujine.

Zavzemamo se za postopke naročanja, ki imajo lahko trajne koristi za okolje in vključujejo: zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov in onesnaževal zraka, izboljšanje energijske učinkovitosti in učinkovitosti izrabe vode, zmanjševanje snovi, ki tanjšajo ozonski plašč, zmanjševanje nastanka odpadkov, ponovne uporabe materialov in izdelkov, povečevanje ločevanja odpadkov, zmanjševanje nevarnih odpadkov ter zmanjševanje strupenih in nevarnih kemikalij in snovi.

Trajnostni odnosi z dobavitelji

V družbi svoje družbeno odgovorno in trajnostno poslanstvo razumemo v kontekstu širšega delovanja, kar vključuje tudi naše najemnike, pogodbene izvajalce in druge poslovne partnerje. V letu 2016 smo sprejeli Etični kodeks za svoje dobavitelje. Od vseh svojih dobaviteljev pričakujemo, da se bodo zavezali k ravnanju v skladu z določili tega kodeksa.

Naši dobavitelji in izvajalci storitev morajo ravnati v skladu z vsemi veljavnimi nacionalnimi zakoni in predpisi ter ustreznimi mednarodno sprejetimi standardi, smernicami in načeli. Spoštovati morajo ustrezne zakone in predpise o preprečevanju korupcije, mednarodno protimonopolno zakonodajo ter predpise in konkurenčno pravo. Poslovni partnerji morajo zagotavljati varno, zaščiteno, zdravo in higiensko neoporečno delovno okolje ter sprejeti potrebne ukrepe za preprečevanje nesreč in zdravju škodljivih vplivov. Spoštovati morajo pravico vseh svojih zaposlenih do svobode združevanja in pravice do pogajanj za sklenitev kolektivnih pogodb in jih varujejo pred škodljivimi vplivi. Ne smejo dopuščati nobene oblike prisilnega ali obveznega in neprostoVOLjnega zaporniškega dela, s katerim so kršene človekove pravice. Pričakujemo, da bodo vsi naši poslovni partnerji spoštovali okoljevarstvena pravila glede na veljavne mednarodne standarde in zakonske določbe. V vse nove najemne pogodbe in pogodbe z izvajalci vključujemo posebno pogodbeno določilo, s katerim se najemnik oziroma izvajalec seznaja s politiko varstva okolja najemodajalca, ki je podrobneje določena s Pravili za uporabo letališča oziroma s Splošnimi pogoji varstva okolja. V prihodnje bomo vse elemente svoje trajnostne zaveze sistematično prenašali na odnose z dobavitelji na vseh ravneh.

Preprečevanje korupcije

Zavračamo vse oblike korupcije in podkupovanja ter se zavzemamo za skladnost z mednarodnimi in lokalnimi protikorupcijskimi zakoni. Preverjamo morebitna določanja cen ali pogojev v sodelovanju s konkurenco in najrazličnejše dogovore ali sporazume za omejevanje konkurence, še zlasti dogovore in sporazume s konkurenco, katerih namen je delitev trga ali razdelitev strank. Ob morebitnem nekonkurenčnem ravnanju dobaviteljev z njimi prekinemo poslovni odnos. V skladu izvajanja ABC ocene dobaviteljev pozornost namenjamo tudi omenjeni tematiki.

Politika trajnostnega naročanja

Odnos z dobavitelji med drugim ureja naša Politika trajnostnega naročanja. Tako pri naročanju pisarniškega papirja že od maja 2013 sledimo načelom »zelenega« javnega naročanja. Naročamo pisarniški papir, ki ni beljen s klorom (ECF, PCF, TFC) in pri katerem je primarna surovina les, ki izvira iz legalno gojenih gozdov, ki so upravljani trajnostno (FSC, PEFC, SCI ...), ter/ali papir s priznanim okoljskim znakom (Ecolabel, Blaue Engel ...). Naroča se pisarniški papir (formata A4, A3) iz 100-% reciklirane primarne surovine.

Lokalno naročanje

Družba želi s svojim uspešnim poslovanjem vplivati na gospodarski razvoj okolja, v katerem deluje. Ocenjujemo, da približno 90 % naših dobaviteljev prihaja iz lokalnega okolja, torej so to podjetja s sedežem v Republiki Sloveniji.

Okolju prijazno čiščenje

Urejeno in čisto okolje je bistvenega pomena za dobro počutje vseh deležnikov družbe. Zaposleni vsakodnevno uporabljamo ekološka čistila, prav tako tudi pogodba z izvajalcem čiščenja opredeljuje storitev čiščenja z okolju prijaznimi čistili (s priznanimi okoljskimi znaki).

Zelena energija

Električna energija, ki jo družbi zagotavljajo dobavitelji, se črpa iz 100-% obnovljivih virov energije.

Družba promovira zeleno nabavno politiko preko politike trajnostnega naročanja in je tudi zavezanec uredbe o zelenem javnem naročanju.

Trajnostni odnos do okolja

Kot glavno letališče v Sloveniji vplivamo na okolje, zaradi česar imamo posebno odgovornost, ki jo jemljemo resno. Poslovnik sistemov upravljanja je naš krovni dokument, ki povezuje zahteve sistemov vodenja kakovosti, ravnanja z okoljem in varnosti in zdravja pri delu. V okoljskem segmentu opredeljuje sistem ravnanja z okoljem (ISO 14001), našo okoljsko politiko in glavne okoljske vidike, njihov vpliv ter okoljske izvedbene cilje in programe.

Okoljska politika

Okoljska politika, ki sledi načelom trajnostnega razvoja, vključuje okoljske zaveze, strateške cilje ter politike in akcijske načrte posameznih področij, ki imajo vpliv na okolje.

Okoljske zaveze

Naše okoljske zaveze so:

- Sprejemanje ukrepov za zmanjšanje hrupa zaradi letalskega prometa in hrupa iz drugih virov.
- Zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida in emisij drugih toplogrednih plinov.
- Spodbujanje učinkovite porabe energije, vode in papirja.
- Sprejemanje ukrepov za preprečevanje onesnaževanja.
- Uvajanje najboljše prakse, kar zadeva ravnanje z odpadki.
- Ohranjanje biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot.
- Omejevanje onesnaževanja in degradacije tal.
- Vključitev smernic glede okolja v postopke, povezane z javnimi naročili.
- Spodbujanje odgovornega in ustreznega ravnanja, in sicer z izobraževanjem, informiranjem in ozaveščanjem vseh zaposlenih o vidikih njihovih delovnih področij, povezanih z okoljem.
- Zagotavljanje usposabljanj za vse osebe, ki lahko povzročijo pomembne vplive na okolje.

- Seznanjanje o okoljski politiki, in sicer za vse poslovne partnerje in osebe, ki delujejo za družbo ali v njenem imenu, vključno s pogodbenimi izvajalci, ki opravljajo dela na lokaciji družbe.
- Izpolnjevanje pogojev, ki jih glede okolja nalaga zakonodaja, in drugih zahtev.
- Zagotavljanje kadrovskih in finančnih virov za sistem ravnanja z okoljem in s tem povezani ukrepi.
- Spodbujanje preglednosti pri komunikaciji in dialogu z zainteresiranimi strankami in širšo javnostjo.

Strateški okoljski cilji

V skladu z okoljskimi zavezami ter zakonskimi in drugimi zahtevami oblikujemo strateške cilje, ki so del trajnostne strategije družbe. Osrednji strateški cilji na ključnih okoljskih področjih do leta 2025 so:

Sistem ravnanja z okoljem

- Vzdrževanje dokumentiranega sistema ravnanja z okoljem (ISO 14001).

Varstvo pred hrupom

- Obvladovanje hrupa na ravni, ki omogoča okoliškemu prebivalstvu izboljšano kakovost življenja.

Prehod v nizkoogljično družbo

- Toplogredna (ogljčna) nevtralnost (programska shema ACA – Airport Carbon Accreditation).

Ravnanje z odpadki

- 100-% ločevanje recikliranih materialov iz odpadkov.

Varstvo odpadnih voda

- Priklop kanalizacijskega sistema na javno kanalizacijsko omrežje (na čistilno napravo v Domžalah).

Energetska učinkovitost

- Zmanjšanje in zamenjava okolju škodljivih energentov (kurilno olje, bencinsko in dizelsko gorivo, električna energija iz termoelektrarn) z ekološko sprejemljivejšimi (zemeljski plin, obnovljivi viri energije).

Obnovljivi viri energije

- Povečanje deleža obnovljivih virov energije (hidro-, geotermalna, sončna in vetrna energija, biomasa, bioplin).

Okoljska politika je objavljena na spletni strani družbe.

Politike in akcijski načrti

Poleg okoljskih zavez in strateških ciljev imamo v družbi vpeljene politike in akcijske načrte po posameznih področjih, kot so ozelenjevanje pisarniške dejavnosti (v okviru certificiranja EGO), trajnostne oblike mobilnosti, trajnostno naročanje, zmanjševanje ogljičnega odtisa (v okviru sheme ACA), trajnostno sobivanje s pticami:

- Akcijski načrt Zelene ekipe;
- Politika tiskanja;
- Mobilnostni načrt;
- Politika trajnostnega naročanja;
- Načrt obvladovanja in zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov;
- Akcijski načrt upravljanja prostoživečih živalskih vrst za leti 2017/2018.

Odnos do okolja je eden izmed ključnih delov sistema upravljanja družbe. Na podlagi naše trajnostne strategije opredeljujemo strateške cilje na okoljskih področjih. Trajnostno sobivanje s pticami je ena od naših strateških prioritet.

Planiranje sistema ravnanja z okoljem

Planiranje in izvajanje sistema ravnanja z okoljem obsega naslednje elemente:

- spremljanje in obvladovanje zakonskih in drugih zahtev ter izvajanje monitoringov;
- prepoznavanje in ocenjevanje okoljskih vidikov;
- določevanje okoljskih ciljev in izvajanje programov za dosegajo ciljev.

Okoljski vidiki

Za dejavnosti, ki jih opravljamo v družbi, obstajajo obvezujoče zakonodajne zahteve, ki so neposredno povezane s prepoznanimi vidiki in jih moramo izpolnjevati. V ta namen imamo vzpostavljen Register zakonskih in drugih zahtev. Register ob spremembah zakonodaje dopolnimo v 30 dneh po spremembah. Monitoringi in poročanja, ki jih določa zakonodaja, so zbrani v Registru zakonskih monitoringov in poročanj, v katerem so opredeljene naloge ali aktivnosti, odgovorna oseba za izvedbo naloge ali aktivnosti, časovni roki, dokumentacija, hramba, način spremljanja izvedbe ter trenutni status naloge ali aktivnosti. Register se stalno dopolnjuje.

Izvajamo, vzdržujemo in dokumentiramo postopke za prepoznavanje in ocenjevanje vidikov, ki povzročajo vplive na okolje. V ta namen imamo vzpostavljen Register okoljskih vidikov, ki opredeljuje vidike, povezanost vidika s ključnimi dokumenti in zapisi ter pomembnost vidika. Register zajema tudi podrobnejši opis kriterijev za ocenitev pomembnosti vidikov. Vključuje tako vidike, ki jih lahko neposredno obvladujemo, vidike, na katere lahko vplivamo posredno, kot tudi vidike, ki so neposredni in hkrati posredni (kumulativni vidiki). Za določitev pomembnosti vidikov upoštevamo naslednje kriterije: zakonodajne zahteve, ekonomiko poslovanja in mnenje javnosti. Vsak vidik po kriterijih označimo z barvami: rdečo, rumeno in zeleno. Pomembni so vsi tisti vidiki, ki so po enem ali več kriterijih ocenjeni z rdečo barvo. Vidiki, označeni z rumeno ali zeleno barvo, so manj pomembni. Register dopolnimo in objavimo enkrat letno. V primeru sprememb med letom ga po potrebi dopolnimo. Pri prepoznavanju in ocenjevanju vidikov se upoštevajo tudi nov razvoj, nove ali spremenjene storitve in tehnologije.

Vseh vidikov ni mogoče obvladovati na nivoju Poslovnika sistemov upravljanja, zato so izdelani postopki za njihovo obvladovanje in opisani v naslednjih dokumentih:

- Emisije v zrak:**
- Mobilnostni načrt.
 - Načrt obvladovanja in zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov.
- Ravnanje z odpadki:**
- Načrt gospodarjenja z odpadki.
 - Navodila za ravnanje z odpadki na območju letališča.
 - GOM-navodila za ravnanje s kabinskimi odpadki iz letal.
- Odpadne vode:**
- Poslovnik za obratovanje male komunalne čistilne naprave (MKČN), lovilcev olj in maščob.
- Nevarne snovi:**
- Načrt ravnanja z nevarnimi tekočinami.
- Energetika:**
- Energetska strategija.
- Svetlobno onesnaževanje:**
- Načrt razsvetljave.

Okoljski vidiki, ki izhajajo iz sodelovanja z dobavitelji ali zunanji izvajalci del, so praviloma obvladovani preko pogodb ali pisnih sporazumov.

Okoljski izvedbeni cilji s programi

Osnova za določitev izvedbenih ciljev so lahko okoljska politika, pomembnost vidika, zakonske in druge zahteve, prihranki, nujnost izboljšanja ter finančne in tehnološke zmožnosti. Za pomembne vidike morajo biti določeni izvedbeni cilji. Za preostale vidike, ki niso uvrščeni med pomembne, se izvedbeni cilji lahko določijo, niso pa obvezni. Na podlagi izvedbenih ciljev opredeljujemo konkretne programe. Vsi izvedbeni cilji in programi so zbrani v Registru okoljskih ciljev s programi, ki vključuje poleg izvedbenih ciljev še opis programa, aktivnosti komuniciranja, nosilca programa, časovne roke, kazalnike za merjenje, povezanost s stroški ali prihranki (če ti nastajajo) ter okoljskim vidikom in status izvedbenega cilja. Register dopolnimo in objavimo enkrat letno. V primeru sprememb med letom ga po potrebi dopolnimo. Doseganje izvedbenih ciljev in izvajanje programov preverjamo enkrat letno v okviru vodstvenega pregleda.

Odgovornosti, mehanizmi in orodja za ocenjevanje doseganja okoljskih ciljev

Za izvajanje trajnostnih politik družbe sta odgovorna pooblaščenec za varstvo okolja in vodja energetskega menedžmenta, medtem ko najvišje vodstvo letno, v okviru vodstvenega pregleda za standarda ISO 14001 in ISO 9001, preverja ustreznost in uresničitev omenjenih politik. Mehanizmi in orodja, ki jih družba uporablja pri spremljanju in poročanju o napredku na področju okoljskih ciljev, so:

- uradni monitoringi, ki jih izvajajo pooblaščene institucije, vsi okoljski vidiki, ki so zakonsko določeni (monitoring emisij hrupa v okolje, redne meritve dimnih plinov iz kotlovnice in drugih naprav ter občasni monitoring odpadnih voda, poročila o ravnanju z odpadki in ozonu škodljivimi snovmi);
- stalno ocenjevanje pomembnih okoljskih vidikov in z njimi povezanih okoljskih ciljev in programov (poraba vode, energentov, pogonskih goriv, nevarnih materialov idr.);

- samoocenjevanje – sistem notranjih presoj ter korektivnih in preventivnih ukrepov;
- izsledki in priporočila zunanjih presoj (ISO, EGO);
- spremljanje realizacije načrta obvladovanja in zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov (v povezavi s shemo ACA);
- pregled okoljskih ciljev pri vodstvenih pregledih;
- odkrito, transparentno in pošteno poročanje o trajnostnem delovanju družbe:
 - trajnostno poročilo;
 - sporočila in izjave za medije, in sicer na spletni strani in družbenih omrežjih družbe;
 - obveščanje in ozaveščanje zaposlenih na intranetu;
- delovanje Zelene ekipe, ki skrbi za promocijo aktivnosti za ozelenjevanje pisarniške dejavnosti in uresničevanje ciljev akcijskega načrta.

Doseganje izvedbenih ciljev in izvajanje programov preverjamo enkrat letno v okviru vodstvenega pregleda.

Tabela 7: Izvedbeni cilji s programi

Št.	Izvedbeni cilj:	Opis programa:	Status
1.	Formalizacija in izboljšanje odnosov z deležniki glede emisij hrupa letalskega prometa	Prestavitev merilnika hrupa v Kranj Obravnava pritožb	
2.	Izvedba povezave glavnih kotlovnice z namenom optimiziranja kotlovskih naprav	Izvedba gradbenih in strojnih del daljinskega ogrevanja	
3.	Obnova toplotnih postaj v kotlovnice z namenom manjše porabe energije	Zamenjava črpalk z novejšimi (s frekvenčno regulacijo)	
4.	Predelava HEP-a in odprava škodljivih freonov	Zamenjava škodljivih freonov	
5.	Celovita prenova oskrbe s toplotno energijo (fazno)	Zamenjava dotrajanih kotlov z vgradnjo SPTE Kogeneracija z zemeljskim plinom (ali biomasa) + SPTE	
6.	Zmanjšanje količine mešanih komunalnih odpadkov v naslednjih 4 letih za 40 % glede na izhodiščno leto 2015	Preureditev in nov koncept obstoječega ekološkega otoka Izvajanje ukrepov v sodelovanju z izvajalcem lokalne javne službe, ki zmanjšujejo količino mešanih komunalnih odpadkov že na izvoru	
7.	Priključitev komunalnih, industrijskih in padavinskih odpadnih vod na javno kanalizacijo	Priključitev na Centralno čistilno napravo Domžale-Kamnik	
8.	Postopna vzpostavitev ciljnega spremljanja porabe energije	Postavitev kalirometrov Nabava programske opreme ciljnega spremljanja energije	
9.	Zmanjšanje relativnega ogljičnega odtisa družbe za najmanj 5 % glede na triletno povprečje 2013-2015	Ukrepi za zmanjševanje porabe goriva in energentov Vzpostavitev trajnostnih oblik mobilnosti	
10.	Doseči 100% delež prilagojenih svetilk zunanje razsvetljave	Menjava neprilagojenih svetilk v skladu s planom vzdrževanja	
11.	Zamenjava obstoječe razsvetljave v parkirni hiši z LED tehnologijo	Zamenjava obstoječe razsvetljave z varčnejšo (LED) razsvetljavo	
12.	Izvajanje ukrepov iz akcijskega načrta upravljanja prostoživečih živalskih vrst (zlasti ptic)	Upravljanje živalskih habitatov (zlasti ptic) v okolici letališča	

Legenda: v teku zaključeno

Varstvo pred hrupom

Hrup je pomemben okoljski vidik, ki ga skrbno upravljamo. Okoljevarstveno dovoljenje za emisije hrupa zaradi obratovanja ljubljanskega letališča imamo do 30. 11. 2020.

Glavni vir hrupa na območju letališča so letalske operacije na vzletno-pristajalni stezi. Sistematičen pristop k spremljanju hrupa smo s kontinuiranimi meritvami hrupa v neposredni okolici letališča vzpostavili decembra 2008. Zagotovili smo merilne terminale v štirih najbolj izpostavljenih naseljih pod pristajalnimi oziroma vzletnimi ravninami. Lokacije opravljanja meritev so določene na osnovi predhodnih ročnih meritev hrupa v okolici letališča.

Lokacija 1: Merilno mesto Šenčur 1 – antena DWOR – Kontrole zračnega prometa Slovenije, d. o. o.

Lokacija 2: Merilno mesto Lokarje ob stanovanjskem objektu na zasebnem zemljišču.

Lokacija 3: Merilno mesto Kranj, Oprešnikova ulica – pred stanovanjsko hišo na zasebnem zemljišču.

Lokacija na območju Kranja je bila leta 2016 glede na leto 2015 spremenjena.

Lokacija meritev na Oprešnikovi ulici sovpada s preleti letal preko Kranja.

Lokacija 4: Merilno mesto Šenčur 2, Rožna ulica.

Za vir hrupa na letališču obravnavamo potniški in tovorni letalski promet. V okolici merilnih sistemov lahko zaznamo različne vire hrupa, ki so povezani z ostalim letalskim prometom. Zaznavamo še hrup manjših šolskih in športnih letal in helikopterskega prometa, občasno tudi hrup preleta letal na višjih višinah. Poleg letalskega prometa se na vseh merilnih lokacijah pojavljajo tudi drugi viri hrupa, saj so vsa merilna mesta umeščena v urbano območje.

Največji vir hrupa, ki ni povezan z letalskim hrupom, je hrup iz cestnega prometa, nato zaradi del na poljih ter izrednih dogodkov v bližini merilnih naprav in podobno. Teh virov hrupa pri oceni vpliva na okolje ne upoštevamo. Pri ugotavljanju hrupa letalskega prometa sta pomembna parametra število poletov in čas obremenitve posameznega poleta. Število poletov spremljamo preko sistema FIS in merilnega sistema, ki dopolnjuje izmerjene parametre s podatki radarskega sistema. Čas trajanja posamezne obremenitve dobimo s sistemom merjenja hrupnih dogodkov. Pri vsakem preletu letala se zabeleži čas trajanja tega dogodka in se pozneje upošteva pri preračunavanju hrupnih obremenitev. V letu 2016 je bila po evidenci sistema FIS skupno izvedena 32.701 operacija, od tega je bilo poletov letalskega prometa približno 90 %.

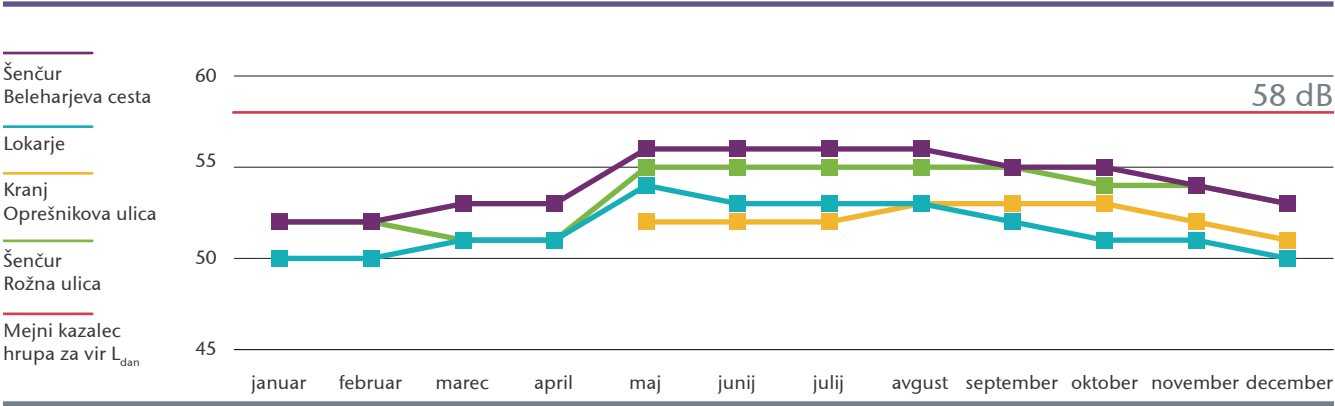
Z lokalnimi skupnostmi smo se dogovorili o omejevanju letenja nad naseljenimi kraji v nočnem času, zato nočni kazalci hrupa praviloma niso prekoračeni.

Slika 4: Spletna aplikacija za letalski hrup

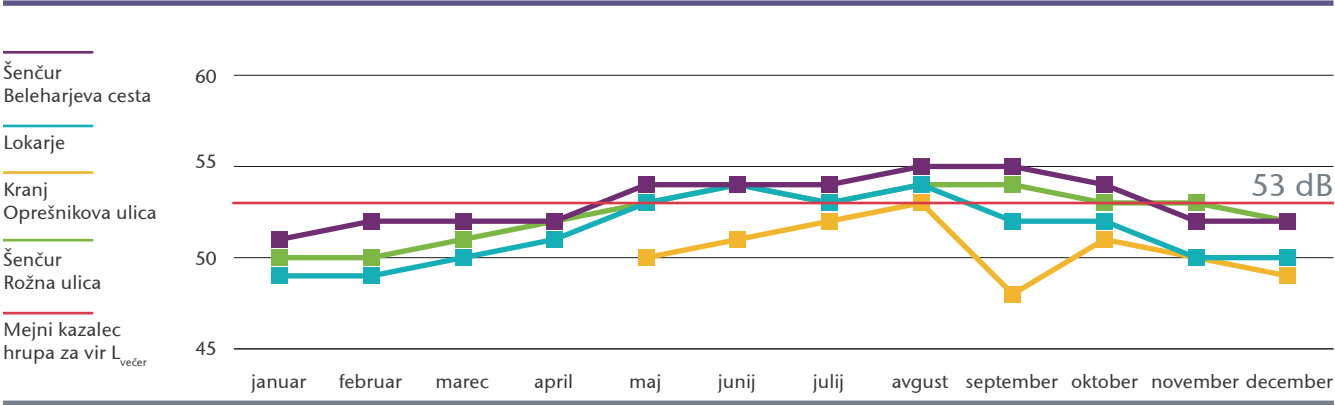

Hrup letalskega prometa na merilnih mestih v okolici letališča za leto 2016

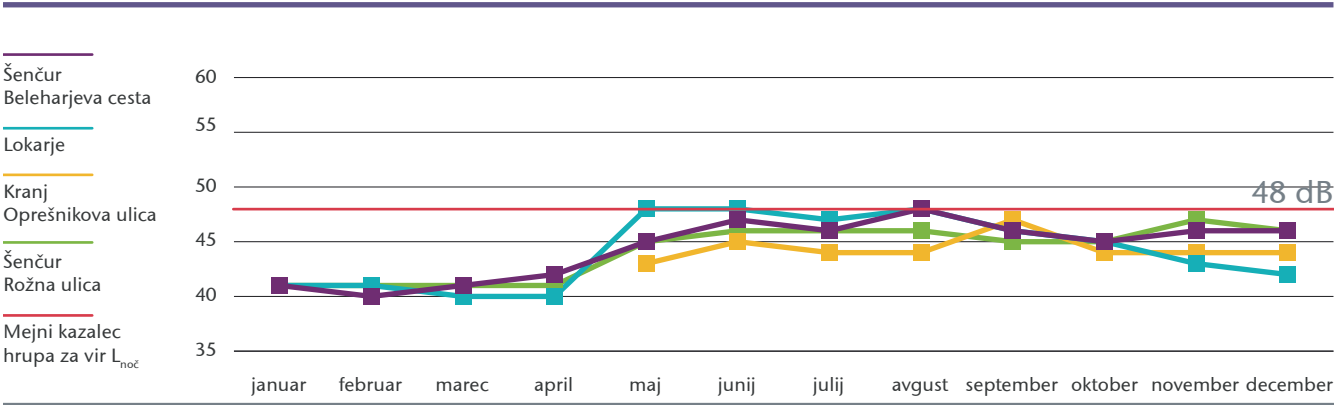
Graf 9: Gibanje povprečnih celodnevni kazalcev hrupa na merilnih mestih / Kazalec hrupa L_{dan} za leto 2016

Graf 10: Gibanje povprečnih večernih kazalcev hrupa na merilnih mestih / Kazalec hrupa za $L_{večer}$ za leto 2016

Graf 11: Gibanje povprečnih nočnih kazalcev hrupa na merilnih mestih / Kazalec hrupa za $L_{noč}$ za leto 2016

Raba energije

Med pomembnimi okoljskimi zavezami družbe so učinkovita raba energije, raba obnovljivih virov energije oziroma okolju prijaznejših energentov, zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida in emisij drugih toplogrednih plinov. Pri svoji dejavnosti uporabljamo električno energijo iz javnega omrežja in pitno vodo iz javnega vodovodnega omrežja. Leta 2016 smo porabili 7.446.159 kWh električne energije, ki je 100-% proizvedena iz obnovljivih virov energije (energija iz hidroelektrarn), 311.954 m³ zemeljskega plina (ZP) in 16.368 litrov utekočinjenega naftnega plina (UNP). Uporabo kurilnega olja (ELKO) smo v celoti opustili in ostaja le v funkciji rezervnega energenta (v primeručasne zaustavitve dobave ZP). Definirali smo ključne kazalnike energetske učinkovitosti. Kontinuirano merimo rabo goriv in energije. V zadnjih letih smo postavili številne kalorimetre po posameznih objektih z namenom ciljnega spremljanja rabe energije. Vlaganja v t. i. pametne merilnike in ustrezno programsko opremo bomo v prihodnje nadaljevali. S centralnim nadzornim sistemom zagotavljamo optimalno ogrevanje in s tem posredno zmanjšujemo količino toplogrednih plinov.

V zadnjih letih smo postavili številne kalorimetre po posameznih objektih z namenom ciljnega spremljanja rabe energije.

Certifikat Evropske zelene pisarne

Ukrepi za ozelenjevanje pisarne so del naših prizadevanj za kontinuirano zmanjševanje škodljivih vplivov naših dejavnosti na okolje. Certifikat Evropske zelene pisarne smo prvič prejeli leta 2013, od takrat pa ga vsako leto obnovljamo. Prejeli smo tudi posebno priznanje za najboljši sistem za menedžment zelene pisarne. V okviru projekta Evropska zelena pisarna je bila ustanovljena Zelena ekipa, skupina zaposlenih, ki skrbi za ozelenjevanje pisarniške dejavnosti (več o tem na strani 49).

Graf 12: Gibanje emisij v letih 2013–2016 (v t CO₂)

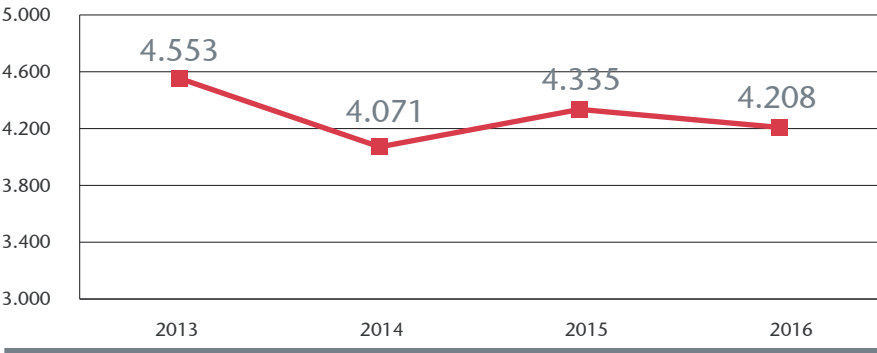

Tabela 8: Izračun ogljičnega odtisa za 1. in 2. obseg v letu 2016

Obseg / Vir emisije:	t CO ₂	v %
1. OBSEG	1.149,308	27,3
Neposredne emisije (izgorevanje goriv)		
Poraba goriv		
Ogrevanje - stacionarni vir	621,879	14,8
ELKO	0,000	0,0
UNP	25,838	0,6
ZP	596,041	14,2
Generatorji - stacionarni vir	21,619	0,5
PO	21,619	0,5
Lastni vozni park - mobilni vir (vključene tudi službene poti)	505,810	12,0
Dizel	483,305	11,5
Bencin	17,883	0,4
Kerozin	4,622	0,1
2. OBSEG	3.058,380	72,7
Posredne emisije (poraba nabavljene električne energije)		
Električna energija	3.058,380	72,7
1. OBSEG + 2. OBSEG	4.207,688	100,0

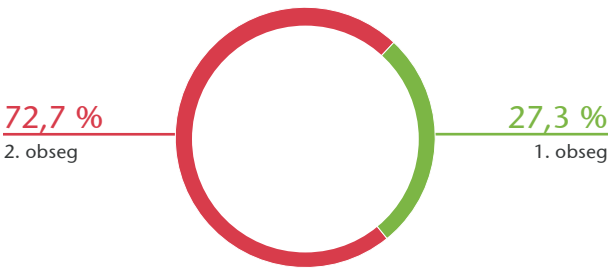
Certifikat Airport Carbon Accreditation

V programu certificiranja za zmanjševanje toplogrednih vplivov, ki poteka pod okriljem ACI Europe (združenje evropskih letališč), smo julija 2016 drugič obnovili Certifikat Airport Carbon Accreditation na drugi stopnji. V primerjavi s povprečjem preteklih treh let (2013–2015) smo absolutno količino izpustov CO₂ zmanjšali za 2,6 %. Upoštevajoč podatke o številu potnikov in teži tovora za leto 2016, pa so se izpusti na posameznega potnika oziroma na 100 kg tovora v primerjavi z obdobjem 2013–2015 zmanjšali za 5,1 % oziroma za 8,8 %.

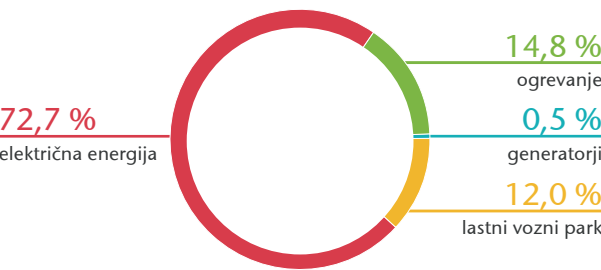
Tabela 9: Ogljični odtis v letih 2013–2016

Kategorija podatka	Leto -3 (2013)	Leto -2 (2014)	Leto -1 (2015)	Povprečje (2013–2015)	Leto 0 (2016)	% zmanjšanje ogljičnega odtisa
Ogljični odtis (t CO ₂)	4.553,22	4.071,00	4.335,30	4.319,83	4.207,68	
Število potnikov	1.321.153	1.338.619	1.464.579	1.374.784	1.411.476	
Teža oskrbljenega tovora (v tonah/100 kg tovora)	177.770	189.830	188.520	185.373	198.020	
Absolutni ogljični odtis (t CO ₂)	4.553,22	4.071,00	4.335,30	4.319,83	4.207,68	-2,6 %
Relativni ogljični odtis (kg CO ₂ / potnika)	3,45	3,04	2,96	3,14	2,98	-5,1 %
Relativni ogljični odtis (kg CO ₂ / 100 kg tovora)	2,56	2,14	2,30	2,33	2,12	-8,8 %

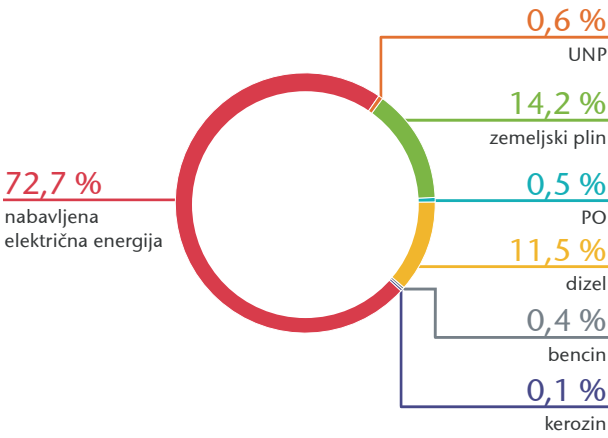
Graf 13: Delež 1. in 2. obsega emisij v izračunu ogljičnega odtisa za leto 2016

Graf 14: Ogljični odtis posameznih virov emisij (1. in 2. obseg) za leto 2016

Graf 15: Ogljični odtis porabe energentov in goriv za leto 2016

Izpusti na posameznega potnika oziroma na 100 kg tovora v primerjavi z obdobjem 2013–2015 so se zmanjšali za 5,1 % oziroma za 8,8 %.

Mobilnostni načrt

Z mobilnostnim načrtom želimo zaposlene, poslovne partnerje ter potnike in obiskovalce letališča spodbuditi k spremembi potovalnih navad, zmanjševanju potovalnih potreb, odgovorni in racionalni uporabi avtomobila ter izbiri trajnostnih prevoznih sredstev. Pri načrtu izhajamo iz dejstva, da je sedež družbe precej odmaknjen od mestnih središč (Ljubljana, Kranj) in najbližjih vasi. Letališče je z bližnjimi kraji sicer povezano s sredstvi javnega prevoza, a jih zaposleni zaradi izmenske narave dela ne morejo uporabljati. Zaposleni za prevoz na delo večinoma uporabljajo avtomobile,

saj je prometna infrastruktura precej neprijazna za druge načine trajnostnega dostopa – hojo in kolesarjenje. Trajnostne oblike prevoza na delo uporablja le 8,5 % zaposlenih (spletna anketa zaposlenih, junij 2016). Ključni merljivi cilji (povprečje 2016–2018) mobilnostnega načrta do konca leta 2018 so:

- zmanjšati ogljični odtis službenih potovanj z avtomobili za 25 %;
- opraviti 20 % avtomobilskih službenih potovanj z električnimi vozili (koncept souporabe vozil);
- spodbuditi 2–5 % potnikov k souporabi električnih vozil.

Vse ključne cilje izvajamo na podlagi akcijskega načrta, v katerem so opredeljeni ukrepi, ki so razvrščeni v naslednje skupine:

- promocija in informiranje o mobilnostnem načrtu;
- zmanjševanje potreb po službenih potovanjih in prevozi na in med delom;
- spodbujanje trajnostnih oblik prevoza;
- investicije v infrastrukturo in prevozna sredstva.

Dodatna pozitivna stran postajališča na letališču je uporaba 100-% obnovljive energije za polnilne postaje električnih vozil, s čimer kombinacija električne mobilnosti in souporabe pridobi še dodatno veljavo.

Primož Primožič,
strokovni sodelavec za varstvo okolja

»Fraport Slovenija in Avant Car sta oktobra 2016 na letališču uradno odprla prvo postajališče za souporabo električnih vozil zunaj območja Ljubljane. Širitev ponudbe zelenih načinov prevoza prispeva k prizadevanjem družbe za zmanjševanje ogljičnega odtisa in predstavlja del širše usmeritve družbe k omejevanju škodljivih vplivov njenih dejavnosti na okolje oziroma njene okoljske politike, ki predvideva ogljično nevtralnost do leta 2025 in opredeljuje prehod v nizkoogljico družbo kot enega strateških okoljskih ciljev. Še posebno smo ponosni na to, da souporabo vozil lahko ponudimo tudi zaposlenim za službene poti, s čimer zmanjšujemo svoj ogljični odtis iz naslova mobilnih virov in sledimo ciljem mobilnostnega načrta družbe.«

Varstvo zraka

Za območje letališča ni natančnih podatkov o stanju zraka, saj je najbližja merilna postaja oddaljena sedem kilometrov, in sicer v Kranju. Na kakovost zraka vplivajo emisije cestnega in letalskega prometa, dejavnosti na letališču, ogrevanje objektov na območju letališča in širše. Kakovost zraka na območju je odvisna predvsem od dotoka onesnaženih mas iz smeri Ljubljane in Kranja ter vremenskih razmer. Na območju letališča so v uporabi oprema za hlajenje, klimatizacijo in toplotne črpalke, ki vsebujejo ozonu škodljive snovi in naprave, ki imajo več kot tri kilograme plina za hlajenje. S postopnim nadomeščanjem starih hladilnih naprav z novimi, ki imajo okolju prijazne freone, zmanjšujemo izpust škodljivih emisij v zrak.

Ravnanje z odpadnimi vodami

V družbi odgovorno ravnamo z vsemi kategorijami odpadne vode. Ker priklop na najbližjo komunalno čistilno napravo v letu 2016 še ni bil mogoč, smo upravljavec male komunalne čistilne naprave (MKČN) z zmogljivostjo 1.900 PE. Ta čistilna naprava čisti:

- komunalne odpadne vode, katerih delež se ocenjuje na več kot 90 % celotne količine odpadnih voda, ki nastajajo v različnih objektih letališča;
- industrijske odpadne vode, ki nastajajo na različnih lokacijah;
- padavinske odpadne vode z utrjenih površin.

V MKČN, ki ima veljavno okoljevarstveno dovoljenje do 21. 10. 2019, poteka prečiščevanje fekalij iz letališkega kompleksa in iz letal. V njej se zbirajo in prečistijo tudi odpadne tekočine, ki nastajajo pri postopku razledenitve letal in so pomešane s tekočino za razledenitev. Postopek opravljamo na glavni letališki ploščadi. Odpadne tekočine se stekajo v podzemni rezervoar pod njo, od tam pa kontrolirano potujejo do MKČN. V postopkih prečiščevanja v MKČN nastaja greznični mulj, ki ga prevzema in najprej predeluje lokalno komunalno podjetje. Na MKČN izvajalec javne službe redno izvaja obratovalni monitoring odpadnih voda. Na iztoku iz MKČN zagotavljamo predpisane mejne vrednosti:

- BPK₅: 30 mg/l O₂
- KPK: 150 mg/l O₂

Na širšem območju letališča ni vodotokov. Potok Reka teče zahodno od lokacije MKČN skozi naselji Spodnji Brnik in Lahovče in je oddaljen več kot dva kilometra. Reka Sava teče južno od MKČN in je oddaljena več kot štiri kilometre. Ker v bližini ni vodotokov in sestava tal omogoča dobro ponikanje, se očiščena odpadna voda iz MKČN preko rastlinskega čistilnega polja, tako kot padavinske vode iz objektov letališča, odvaja posredno v vode preko ponikovalnic. Območje ponikanja ni niti na vodovarstvenem območju niti na prispevnem območju kopalnih voda. Širše območje letališča prav tako ne leži v območju Nature 2000.

Ravnanje z nevarnimi tekočinami

V skladu z Uredbo o skladiščenju nevarnih tekočin v nepremičnih skladiščnih posodah je bilo treba skladišča z zmogljivostjo, večjo od 10 m³, sprejeti Načrt ravnanja z nevarnimi tekočinami, s katerim se določijo ukrepi za preprečevanje iztekanja ali razlitja nevarnih tekočin v okolje in načini ravnanja ob nenadzorovanem iztekanju nevarnih tekočin iz nepremičnih rezervoarjev, cevovodov ali opreme za polnjenje oziroma praznjenje rezervoarjev. V družbi imamo podzemni rezervoar zmogljivosti 50 m³. V njem skladiščimo ELKO, ki je v kemijskem in varnostnem smislu snov z enakimi lastnostmi kot dizelsko gorivo, glede na temperaturo destilacije pa spada v kategorijo srednjih naftnih destilatov. V avioblagovnem skladišču in delavniških prostorih se hranijo oziroma zbirajo manjše količine nevarnih snovi oziroma odpadkov. Na območju letališča so postavljeni lovci olj ali lovilne posode, ki zadržujejo iztekanja in razlitja nevarnih tekočin (npr. goriva, ostanki olj, tekočine za razledenitev). Lovilci olj se stalno vzdržujejo in pregledujejo. V preteklosti smo vse obstoječe lovce olj zamenjali z novjšimi oziroma smo jih z namestitvijo koalescentnih filtrov prilagodili standardu SIST EN 858-2.

Na območju letališča so postavljeni lovci olj ali lovilne posode, ki zadržujejo iztekanja in razlitja nevarnih tekočin.

Ravnanje z odpadki

Naše ravnanje z odpadki temelji na načelih krožnega gospodarstva, po katerem odpadke obravnavamo kot surovine. Hkrati spoštujemo evropsko hierarhijo ravnanja z odpadki, pri čemer prednostno skrbimo za zmanjševanje nastanka odpadka (prizadevanje Zelene ekipe in drugih ukrepov), sledita ponovna uporaba materialov, nato pa reciklaža. S sistemom ravnanja z odpadki zasledujemo naslednje cilje:

- zmanjšati količino mešanih komunalnih odpadkov;
 - povečati količino zbranih odpadkov, ki se predelajo;
 - preprečiti mešanje nevarnih odpadkov z nenevarnimi;
 - ohraniti naše okolje čisto tudi za prihodnje rodove.
- Glede na vir nastanka odpadkov lahko družbo razdelimo v tri sklope, in sicer:
- upravni del;
 - operativni del;
 - letalski del.

Vsi odpadki se zbirajo in ustrezno ločujejo na območjih posameznih sklopov dejavnosti. Za zagotavljanje ločevanja odpadkov imamo centralni ekološki otok na prostem oziroma v ograjenem prostoru (za odpadni papir, mešano embalažo, odpadno steklo, odpadno železo, biorazgradljive kuhinjske odpadke oziroma mešane komunalne odpadke) in druga manjša ekološka zbirna mesta (za nekatere druge vrste odpadkov, kot so lesena embalaža, večji karton, večje količine folije, svetila, kartuše, odpadna olja, absorbenti, oljni filtri, iztrošene baterije, zavržena električna in elektronska oprema, izrabljene gume idr). Ustrezno ločene odpadke po frakcijah predajamo prevzemnikom odpadkov, ki imajo potrebna pooblastila Agencije Republike Slovenije za okolje. Določena količina letalskih odpadkov (t. i. odpadki 1. kategorije) gre na sežig.

V tabeli 11 so prikazani zbrani odpadki po frakcijah. Podatki kažejo kontinuirano zmanjševanje količine mešanih komunalnih odpadkov. Dosledno ločevanje odpadkov se odraža v porastu količin nekaterih frakcij, hkrati pa povečevanje količin odraža dinamiko potniškega in letalskega prometa na ljubljanskem letališču in investicijsko dinamiko. Ker ne želimo povečevati ekonomskega razvoja družbe na račun povečevanja okoljskega odtisa, toliko več naporov vlagamo v ponovno uporabo odpadnih materialov in reciklažo. Tako skušamo v čim večji meri zapirati snovne zanke, kar je prikazano v tabeli 10. Gradbeni odpadki v strukturi odpadkov, ki nastanejo na ljubljanskem letališču, predstavljajo običajno največji delež. Njihov obseg je odvisen od letnih gradbenih investicij v prenovu in posodobitev letališča. Tudi v prihodnje načrtujemo kontinuirano vlaganje v letališko infrastrukturo, zato upravljanju gradbenih odpadkov namenjamo posebno skrb.

Tabela 10: Vrsta ravnanja z odpadki v letu 2016 (v kg)

Vrsta ravnanja z odpadki*	2016
Kompostiranje	74.809
Ponovna uporaba	5.380
Recikliranje	161.174
Sežig	25.240
Odlaganje	155.580
Skupaj	422.183

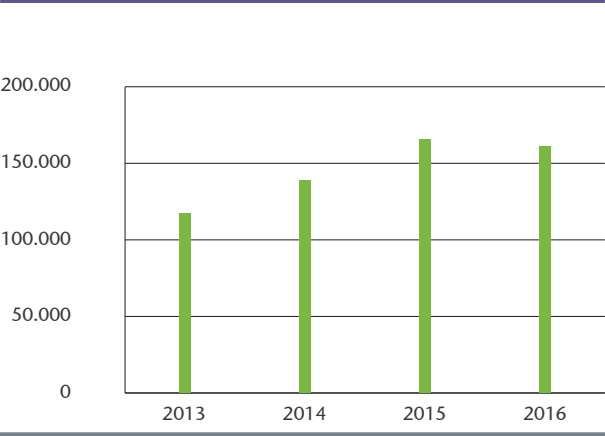
* Gradbeni odpadki niso vključeni.

Tabela 11: Zbrani odpadki v letih 2013–2016 (v kg)

Naziv odpadka	2013	2014	2015	2016
Letalski odpadki I. kategorije (1)	6.806	7.690	8.414	10.604
Embalaža (papir, plastika, steklo, kovina, les)	117.170	138.580	165.770	161.046
Opadna električna in elektronska oprema	1.420	3.097	1.454	5.316
Mešani komunalni odpadki	183.640	168.100	161.720	155.580
Biorazgradljivi kuhinjski odpadki	3.270	3.744	3.420	809
Izrabljene gume	2.504	2.898	3.205	2.507
Greznični mulj	64.890	108.000	159.000	76.500
Ostali odpadki	3.500	2.480	6.656	9.821
Gradbeni odpadki	8.421.412	280.720	327.939	503.555
Nearni odpadki - skupaj (2)	46.350	6.930	8.868	15.053
Nenevarni odpadki - skupaj (3)	8.751.456	700.689	820.296	900.081
Skupaj (1+2+3)	8.804.612	715.309	837.578	925.738

Tudi v prihodnje načrtujemo kontinuirano vlaganje v letališko infrastrukturo, zato upravljanju gradbenih odpadkov namenjamo posebno skrb.

Graf 16: Zbrana embalaža v letih 2013–2016 (v kg)

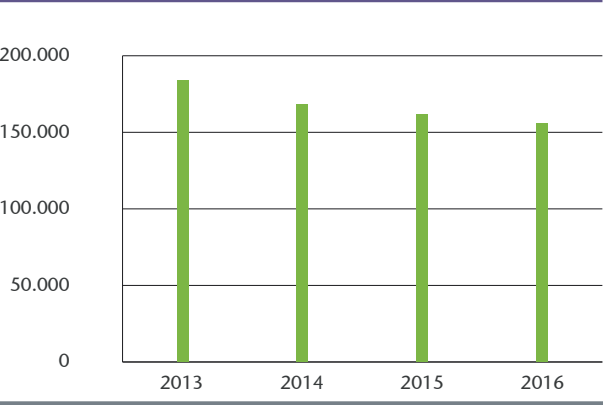
Elektromagnetno sevanje

Na območju letališča so locirani naslednji viri elektromagnetnega sevanja: bazne postaje za mobilno telefonijo, radar za nadzor letalskega prometa in transformatorske postaje za elektroenergetsko oskrbo območja letališča.

Svetlobno onesnaževanje

Na območju letališča se osvetljujejo predvsem parkirne in prometne površine (interne ceste), v bližini pa tudi vzletno-pristajalna steza, ki ima svetlobnonavigacijski sistem za delovanje letališča.

Graf 17: Zbrani mešani komunalni odpadki v letih 2013–2016 (v kg)

Nepredvideni okoljski dogodki

Prepoznavamo morebitne situacije, ki lahko privedejo do izrednih razmer in nesreč v okolju. V zvezi s tem imamo vzpostavljene postopke za pripravljenost in odziv na izredne razmere.

- Najpomembnejši dokumenti, kjer so opisani načini ukrepanja ob nastanku izrednih dogodkov, so naslednji:
- Načrt zaščite in reševanja v primeru izrednih varnostnih dogodkov na letališču;
 - Obratni načrt zaščite in reševanja ob nesreči zrakoplova na letališču;
 - Požarni red;
 - Izvlečki iz Požarnega reda;
 - Evakuacijski načrti;
 - Načrt ravnanja z nevarnimi tekočinami;
 - Poslovnik za obratovanje male komunalne čistilne naprave, lovilec olj in maščob;
 - Sheme obveščanja.

Zavedamo se tudi potencialnih okoljskih tveganj in nevarnosti za okolje. Posamezna okoljska tveganja so opredeljena v okviru sistema upravljanja s tveganji. V letu 2016 je bilo 19 razlitij nevarnih snovi (v letu 2015 pa 46). Tovrstne nesreče delimo na majhna razlitja do 5 m² in na večja razlitja, ki presegajo 5 m². V vseh primerih je šlo za majhno razlitje, v povprečju tri litre snovi. Vsa razlitja smo nemudoma sanirali z absorpcijskim sredstvom in očistili z visoko učinkovitim čistilnim in gasilnim sredstvom za dekontaminacijo okolja z mineralnimi olji.

Trajnostno sobivanje s pticami

Na območju letališča je nujno nadzorovano »sobivanje« tako letal kot ptic. Preprečevanja nevarnosti trkov letal s pticami smo se lotili s popolnoma novim pristopom. Povezali smo se s Fundacijo Družba znanja in vrednote narave in odpravljanje težav razširili v celostno obravnavo okolja in ohranjanje biodiverzitete. Leta 2012 smo začeli izvajati dolgoročno ekološko študijo, ki ugotavlja stanje bioloških populacij in spremlja učinkovitost ukrepov. Študija je pokazala, da so za trke z letali najbolj problematične vrste navadna kanja, navadna postovka in siva vrana. Iščemo in uvajamo načine, ki temeljijo na sodobnih sistemih opazovanja in beleženja ter »mehkih« pristopih preusmerjanja ptic, na primer s posegi v okolje, ki jim ponuja hrano. Skladno s priporočili študije smo poskrbeli za ustreznejša tehnična sredstva in usposabljanje kadrov za izvajanje monitoringa ter odvracanje prosto živečih živali na varen in učinkovit, obenem pa etično in zakonsko sprejemljiv način.

Kot skrajno možnost imamo v naboru preventivnih ukrepov tudi odstrel ptic. Da bi še dodatno opozorili na dejavnost družbe, ki na trajnosten način omogoča varnost na letališču, smo v preteklosti skupaj s partnerji organizirali fotografski natečaj na temo ptic in letal. Letno poročilo trkov ptic temelji na podatkih iz dokumentacijskega sistema SMS Galiot, katerih osnove so vpisana varnostna poročila o trkih ptic z letali. Tehnika normalizacije števila potrjenih trkov ptic omogoča določitev razmerja potrjenih trkov ptic, če se število premikov letal spreminja. Podatek je primerljiv z drugimi letališči.

Tabela 12: Število potrjenih trkov ptic v letih 2012–2016

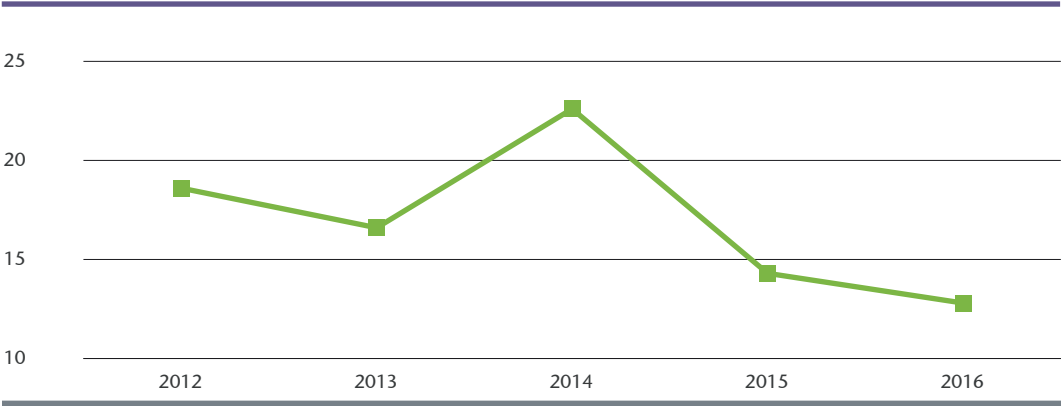
Leto	Število trkov
2012	65
2013	55
2014	71
2015	47
2016	42

Kanja po oceni tveganja za obdobje od 2012 do 2016 na ljubljanskem letališču predstavlja zelo visoko verjetnost za nastanek trka z letalom, ki ima lahko visoko posledičnost.

Ugotovitve organa nadzora

Agencija za civilno letalstvo Republike Slovenije je marca 2017 ugotovila, da pristojna služba za zmanjšanje nevarnosti družbe Fraport Slovenija, ki jih povzročajo divje živali na ljubljanskem letališču, svoje delo opravlja skladno z Operativnimi navodili za obvladovanje ptic in drugih prostoživečih živalskih vrst na letališču. Marca 2017 je družba pridobila pravico za odstrel ptic za obdobje 5 let in 9 mesecev. Odločba Agencije Republike Slovenije za okolje je tudi podlaga za izvajanje ukrepa prestavljanja gnezd ptičev. Kvota letnega odstrela v letu 2016 ni bila dosežena. Glede na oceno tveganja je razviden trend upadanja števila trkov s pticami, kar kaže na uspešnost aktivnosti na tem področju.

Graf 18: Razmerje števila trkov s pticami na 10.000 letalskih operacij v letih 2012–2016

Glede na oceno tveganja je razviden trend upadanja števila trkov s pticami, kar kaže na uspešnost aktivnosti na tem področju.

Zelena ekipa

Zelena ekipa skrbi za živ zeleni impulz, ki se širi po vsej družbi. Promovira ozelenjevanja pisarniške dejavnosti in spodbuja uresničevanje ciljev, ki so načrtani v okviru projekta Zelena pisarna. Cilj Zelene ekipe je, da njeno neformalno članstvo nenehno raste in da se širi pripadnost zelenim ciljem med zaposlenimi v družbi.

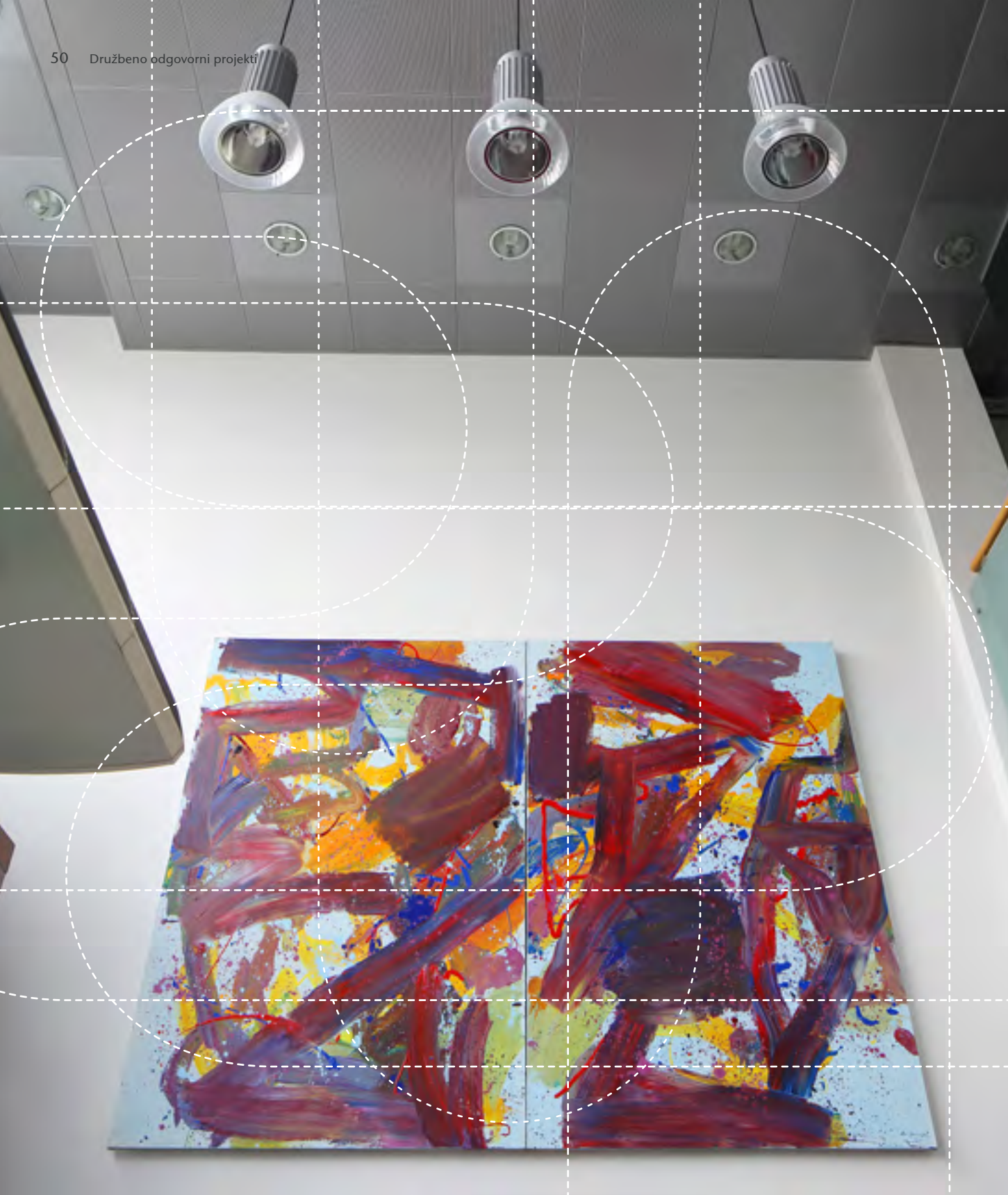
Člani Zelene ekipe so vpeti v ključna področja delovanja družbe (poraba energije, vode in goriva, ravnanje z odpadki, zdravje in varnost pri delu ...). Skrbijo za kontinuirano obveščanje in izobraževanje zaposlenih o varstvu okolja, jih motivirajo k sodelovanju in bdijo nad izvajanjem zastavljenega načrta. Zelena načela komunicirajo z vsemi deležniki.

»V zmagovalni družbi so sistem ravnanja z okoljem vključili v strateško upravljanje družbe. Za sprejetje trajnostne strategije je pristojno najvišje vodstvo družbe.«

Okoljska nagrada Financ 2016

Družba je novembra 2016 prejela okoljsko nagrado Financ 2016 v kategoriji okolju prijazno podjetje. Nagrado so nam podelili na Okoljskem srečanju, ki ga prirejajo vsako leto in kjer se predstavijo najnoveše okolju prijazne prakse, ki jih v svoje poslovanje uvajajo slovenska podjetja. Nagrado, na katero smo zelo ponosni in ki predstavlja pomembno priznanje na področju naših okoljskih in trajnostnih prizadevanj, sta v imenu takrat še Aerodroma Ljubljana prevzela poslovodni direktor Zmago Skobir in strokovni sodelavec za varstvo okolja Primož Primožič. V utemeljitvi so zapisali: »Finalisti v kategoriji okolju prijazno podjetje so ljubljanski hotel Park, Aerodrom Ljubljana in Fructal. Skupaj je bilo prijavljenih sedem podjetij. V zmagovalni družbi, Aerodromu Ljubljana, so sistem ravnanja z okoljem vključili v strateško upravljanje družbe. Za sprejetje trajnostne strategije je pristojno najvišje vodstvo družbe. Pridobili so certifikate ISO 14001, Airport Carbon Accreditation (ACA) druge stopnje in Evropske zelene pisarne. Med mehanizmi za doseganje postavljenih ciljev je zlasti pomembna Zelena ekipa, v katero so vključeni zaposleni iz različnih delovnih okolij. Ekipa oblikuje letni akcijski načrt, med letom spremlja izvajanje načrta in izvajanje ukrepov za zmanjševanje ogljičnega odtisa. Skrbi tudi za komuniciranje z zaposlenimi, zainteresiranimi javnostmi in sodeluje s programsko shemo (ACA) Airport Carbon Accreditation, ki je edini institucionalno priznani standard za certificiranje upravljanja ogljičnega odtisa letališč.«

Družba se ponaša z bogato likovno zbirko priznanih akademskih slikarjev, ki smo jo v letu 2016 še obogatili. Likovna zbirka predstavlja pomemben pregled in predstavitev slovenske moderne umetnosti, likovnikov iz gorenjske regije, v katero je vpeto letališče.

Družbeno odgovorni projekti

Dobro sled lahko puščajo le projekti, ki nastajajo partnersko in vzajemno; to trdno verjamemo. Projekti in posamezniki, ki jim pomagamo, so povezani z našo dejavnostjo in lokalnim okoljem, v katerem delujemo. V njih vedno iščemo pomen, ki je širši od komercialnega in ki ima tako kratkoročne kot dolgoročne pozitivne učinke za obe strani. Sponzorske in donatorske aktivnosti družbe gradimo na treh stebrih: šport, kulturno-umetniška in humanitarna dejavnost. Predstavljamo nekaj projektov, ki smo jih izvedli in podprli v letu 2016.

Ostajamo zvesti nekaterim dolgoletnim sponzorirancem

Tudi v letu 2016 smo ostali zvesti sponzorirancem in donirancem, ki jih podpiramo že več let. Na športnem področju smo nadaljevali sponzorstvo slovenskih nordijskih reprezentanc, ki je zaradi uspehov bratov Prevc in njihovih sotekmovalcev v zadnjih letih še posebno vidna. S sponzorstvom Olimpijskega komiteja Slovenije zajamemo vse športne panoge, podpiramo olimpijske vrednote in vplivamo na prepoznavnost Slovenije in slovenskega športa v svetu. Sponzorsko podpiramo tudi osrednji poletni kulturni dogodek v prestolnici – Festival Ljubljana. Z manjšimi zneski podpiramo tudi nekatere druge športne dogodke, lokalna športna društva in nadarjene posameznike. Doniramo humanitarnim, kulturnim in zdravstvenim ustanovam, društvom v sosednjih občinah in organizacijam, v katerih se udeležujejo naši zaposleni.

Vodeni ogledi

Na ogledih letališki svet približujemo ljudem, ki ne potujejo z letalom, ali tistim, ki si želijo poglobljeno spoznati njegovo zakulisje. Najpogosteje sodelujemo z vrtci, osnovnimi in srednjimi šolami ter fakultetami. Veseli smo tudi obiskov različnih društev in drugih organiziranih skupin. Pogosto nas obiščejo tudi različna prostovoljna gasilska društva, ki jih zanimajo prostori in oprema naše gasilske reševalne enote. Vsako leto nas na tak način obišče več kot 4.000 obiskovalcev.

Festival zabavnega letališča

Že tretje leto zapored smo pripravili družinski dan na letališču, ki je zasnovan kot družabno-izobraževalna prireditev. Na festival, ki ima vsako leto več obiskovalcev, tokrat več kot 1.000, smo povabili zaposlene in upokoјence družbe, zaposlene drugih, na letališču prisotnih podjetij, njihove družine in prijatelje. Poleg bogate, zemljepisno in pustolovsko obarvane animacije za otroke so se na prireditvi predstavili še različne letališke službe in sredstva. Predstavniki Adria Airways Tehnike so pokazali, kako se vzdržujejo letala, svoje delo je predstavila tudi helikopterska nujna medicinska pomoč. Prvič smo organizirali družinske igre, s katerimi smo želeli kot družini prijazno podjetje obiskovalce spodbuditi k skupnemu spoznavanju letališča. Za vse udeležence smo v zakulisju letališča organizirali krajše vodene ogledе.

Družabne prireditve za zaposlene

Spodbujamo druženje in gradnjo neformalnih odnosov med zaposlenimi, zato pripravljamo različne družabne dogodke. Vsako leto organiziramo športne prireditve, tradicionalno novoletno druženje zaposlenih in obdarovanje otrok zaposlenih z Dedkom Mrazom. V program vedno vpletamo »aerodromske« vsebine, pa tudi za prireditvene prostore uporabljamo letališko lokacijo (hangarji, terminal itd.).

Posluh za socialne stiske zaposlenih

Redno dodeljujemo solidarnostne pomoči v primerih smrti zaposlenih ali smrti družinskih članov, ki so jih vzdrževali. Imamo posluh za socialne stiske zaposlenih, kar se odraža v takojšnjem odzivu in dodelitvi denarne pomoči pri elementarnih nesrečah in dodelitvi dodatnih dni dopusta zaposlenim, ki so bili udeleženi v nesrečah ali so pri njih pomagali. Na novoletni zabavi za zaposlene smo pobirali participacijo. Izkupiček smo namenili otrokom pokojnih sodelavcev.

Sončkova stojnica

Pred veliko nočjo in med decembrskimi prazniki je v potniškem terminalu organizirana Sončkova stojnica. Izdelki, ki so jih ročno izdelale osebe s cerebralno paralizo iz Centra Sonček Kranj, so idealno darilo (voščilnice, lutke, okraski, glineni izdelki ...) za prihajajoče praznične dni ter so namenjeni potnikom, obiskovalcem in zaposlenim na letališču. Izkupiček od prodaje izdelkov je namenjen osebam z invalidnostjo, zaposlenim v Sončkovih varstveno-delovnih centrih – kot nagrada za njihovo delo. Z opisanimi aktivnostmi želimo nadgraditi že nekajletno sodelovanje z Zvezo Sonček. Društvu občasno pomagamo z donacijami, v podporo društvu pa na različne načine vključujemo tudi svoje zaposlene.

Korporativno prostovoljstvo

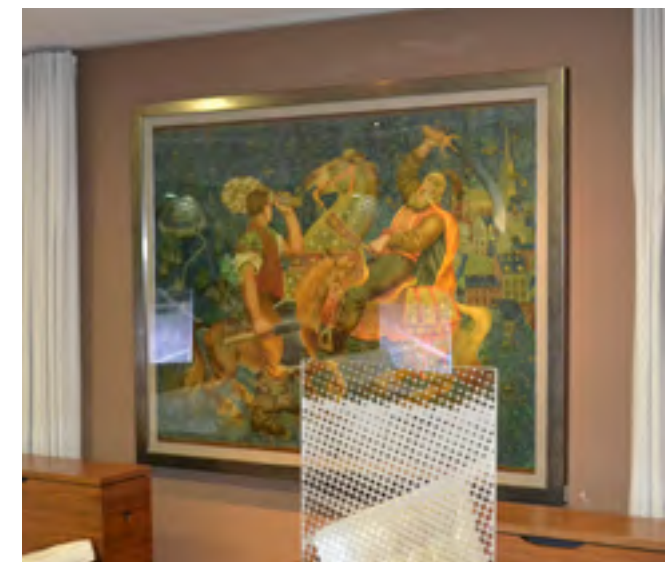
Korporativno prostovoljstvo je ena izmed sodobnih oblik družbene odgovornosti podjetja, ki prinaša vsem vključenim koristi. Z izvajanjem prostovoljskega dela v dobrobit širše skupnosti se zaposleni in podjetja aktivno vključijo v reševanje konkretnega problema.

S knjigami širimo glas o Sloveniji v svet

S projektom izmenjave knjig, bolj poznanim pod imenom »Book Crossing« oziroma Knjigobežnice, širimo bralno kulturo. Dve točki v potniškem terminalu smo opremili z regaloma, v katerih lahko potniki najdejo knjige o Sloveniji in drugo slovensko literaturo v slovenščini in angleščini. Namen projekta je širiti glas o Sloveniji kot prijetni deželi v svet in hkrati spodbujati bralne navade potnikov.

Prvič smo organizirali družinske igre, s katerimi smo želeli kot družini prijazno podjetje obiskovalce spodbuditi k skupnemu spoznavanju letališča.

»Prav je, da se je letališče povezalo z Levstikovim junakom, saj prispeva svoje k premagovanju meja, ko prestavlja ljudi kot Martin Krpan svojo kobilico v snegu: kakor bi nesel skledo na mizo,« je zapisal pesnik in pisatelj Miroslav Košuta.

Predstavljamo slovensko kulinarčno izročilo

Potnikom in zaposlenim smo v sklopu nacionalnega projekta Tradicionalni slovenski zajtrk s pomočjo družbe Mercator razdelili 1.100 paketov slovenskega zajtrka. S tem smo prispevali k ozaveščanju o slovenski tradiciji in podpori domačim dobaviteljem pred dnevom slovenske hrane. Dan slovenske hrane smo nadgradili z akcijo Slovenska ponudba. Cel mesec so bili v letaliških lokalih, restavracijah in trgovinah na voljo tradicionalne slovenske jedi in izdelki po promocijskih cenah.

Potnikom in zaposlenim smo v sklopu nacionalnega projekta Tradicionalni slovenski zajtrk s pomočjo družbe Mercator razdelili 1.100 paketov slovenskega zajtrka.

Obogatitev likovne zbirke

Likovna zbirka družbe je bogatejša za slike akademskega slikarja in nagradjenca Prešernovega sklada Janeza Vidica: Martin Krpan. Ob tej priložnosti smo v letališkem poslovnem salonu, kjer je slika dobila stalno mesto, odprli priložnostno razstavo, kjer so si potniki poleg Vidičevega Martina Krpana lahko ogledali tudi ilustracije Klavdija Palčiča. Likovna zbirka predstavlja pomemben pregled in predstavitev slovenske moderne umetnosti, likovnikov iz gorenjske regije, v katero je vpeto letališče, velik del naše zbirke pa tvorijo dela po novem že 34 Prešernovih nagradencev. Naša nova pridobitev je večpomenska. Glavni junak danes že skoraj ponarodele Levstikove povesti Martin Krpan je eden od simbolov slovenstva, je navdih za številne upodobitve in razmišljanja na eni strani čisto običajnih ljudi, na drugi pa vrste intelektualcev in umetnikov. Pesnik in pisatelj Miroslav Košuta je ob umestitvi Martina Krpana v našo likovno zbirko zapisal: »Prav je, da se je letališče povezalo z Levstikovim junakom, saj prispeva svoje k premagovanju meja, ko prestavlja ljudi kot Martin Krpan svojo kobilico v snegu: kakor bi nesel skledo na mizo.«

50. obletnica največje letalske nesreče v Sloveniji

1. septembra 2016 je minilo 50 let od največje letalske nesreče v Sloveniji. Leta 1966 je letalo Bristol 175 Britannia letalske družbe Britannia Airways zgrešilo vzletno-pristajalno stezo in strmoglavilo 2.300 metrov pred njo. Na letalu je bilo 117 ljudi, od tega 110 potnikov in sedem članov posadke. Nesrečo je preživel 19 ljudi. V počastitev preminulim in v trajen spomin na dogodek smo v družbi pripravili spominsko slovesnost, na mestu nesreče pa postavili spominsko ploščo.

Projektne skupine, odbori in drugi organi družbe

Zelena ekipa

Člani projektne skupine:
Primož Primožič, vodja
Tina Javor, namestnica vodje
Monika Jelačič
Ciril Kern
Boris Možek
Peter Pintar
Boštjan Rakovec
Taja Smolič

Odbor za izboljšave

Člani odbora za izboljšave:
Taja Smolič, vodja
Matej Arhar
Robert Bizaj
Klemen Bogataj
Teja Bubnič
Ines Lah
Biljana Marčeta
Boris Možek
Miha Rajgelj
Nina Struna

Družini prijazno podjetje

Člani projektne skupine:
Alenka Pečnik, vodja
Klemen Denša
Drago Ilič
Lea Jarc Smole
Mojca Lovrenčec
Damjan Mirošničenko
Bogdan Novak
Martina Serdoz
Nina Struna
Igor Vertnik
Brigita Zorec

Etični odbor

Člani etičnega odbora:
Jolanda Kovačič
Alenka Pečnik
Denis Talič

Skupina za izbor priznanja
Mateja Valiča

Člani skupine za izbor:
Eva Mordej
Gojko Setnikar
Elizabeth Troha-Jugovac
Brigita Zorec

Mobing

Pooblaščenci za sprejem prijav nadlegovanja in trpinčenja na delovnem mestu:
Tomaž Prezelj
Lea Jarc Smole
Tadeja Strupi
Jana Tišler

Komisija za ugotovitev okoliščin v zvezi z domnevnim nadlegovanjem ali trpinčenjem:
Boštjan Šijanec, predsednik
Benjamin Markač
Špela Uršič

Svet delavcev

Člani sveta delavcev:
Matic Perovic, predsednik
Tomaž Prezelj, namestnik predsednika
Gaber Gunde
Ciril Kern
Damijan Kos
Boris Možek
Anže Musek
Bine Perič
Miha Rajgelj
Petra Romšek
Martina Serdoz

Sindikat

Člani izvršnega odbora sindikata:
Bogdan Novak, predsednik
Sašo Stemberger, namestnik predsednika
Klemen Bogataj
Metka Mandeljč
Eva Mordej
Bogdan Perdan
Aleš Perhavec
Žiga Pitako
Gregor Potočnik
Gregor Pucelj
Dejan Stojanović
Lili Šefić
Jana Tišler

GRI kazalniki

Tabela 13: GRI G4 indikatorji

SPLOŠNI STANDARD RAZKRITJA			Stran
STRATEGIJA IN ANALIZA			
G4-1	Opredelitev vodstva do implementacije trajnostnega razvoja v družbi	4, 8, 9, 17, 35, 36, 37	
G4-2	Pomen trajnostnega razvoja za družbo, nevarnosti in priložnosti	8, 9, 14, 17	
PROFIL DRUŽBE			
G4-3	Naziv družbe	6	
G4-4	Dejavnost družbe, storitve	6	
G4-5	Sedež družbe	6	
G4-6	Lokacija delovanja družbe	6	
G4-8	Trgi, na katerih družba posluje	12, 13	
G4-9	Ključni podatki o poslovanju družbe, število zaposlenih	2, 3, 11, 12	
G4-10	Zaposleni po starosti in spolu	19	
G4-12	Organiziranost dobavne verige v povezavi s trajnostnimi načeli	33, 35, 36, 37	
G4-13	Podatki o pomembnih spremembah v času poročanja	7	
G4-15	Poslanstvo in vizija družbe, etični kodeks, temeljna načela	8, 23	
OPREDELITEV BISTVENIH VIDIKOV IN OMEJITEV POROČANJA			
G4-17	Konsolidiran računovodski izkaz	11	
G4-19	Bistvena področja za določitev vsebine trajnostnega poročila	17	
VKLJUČENOST INTERESNIH SKUPIN – DELEŽNIKOV V POROČILO			
G4-24	Interesne skupine, vključene v poročilo	16, 17	
G4-25	Postopek določitve prioritet v odnosu družbe do interesnih skupin	16, 17	
G4-26	Pristop podjetja k sodelovanju z interesnimi skupinami na področju trajnosti	16, 17	
G4-27	Ključne teme in vprašanja med interesnimi skupinami in družbo	16, 17	
PROFIL POROČILA			
G4-28	Obdobje poročanja	3	
G4-31	Kontakt za vprašanja glede poročila	3, 58	
G4-32	Objava kazalnikov GRI	55, 56, 57	

VODSTVO DRUŽBE		
G4-34	Struktura upravljanja družbe, organigram	6
G4-36	Imenovanje odgovorne osebe za trajnostni razvoj v družbi	3, 58
G4-37	Komunikacijski procesi med oddelki v družbi in interesnimi skupinami	16, 17, 19, 23
ETIKA IN INTEGRITETA		
G4-56	Vrednote družbe	8

POSEBNI STANDARD RAZKRITJA

G4-DMA	Bistvena področja poročanja	17
EKONOMSKI KAZALNIKI		
G4-EC1	Analiza poslovanja	11
G4-EC2	Tveganja in priložnosti družbe zaradi globalnih podnebnih sprememb	8, 9
G4-EC3	Pokojninski načrt družbe za zaposlene, delež udeležbe zaposlenih v pokojninskem načrtu	19
G4-EC8	Pomembni gospodarski vplivi družbe na okolje	9, 10, 11, 12

OKOLJSKI KAZALNIKI		
G4-EN3	Raba energije v družbi	42, 43
G4-EN8	Voda	42
G4-EN9	Vpliv na vodne vire	45
G4-EN12	Pomembne aktivnosti, ki vplivajo na zaščito biodiverzitete	48
G4-EN15	Emisije v zrak	42, 43, 44, 45
	Varstvo pred hrupom	38, 39, 40, 41
	Elektromagnetno sevanje	47
	Svetlobno onesnaženje	47
G4-EN22	Ravnanje z odpadnimi vodami	45
G4-EN23	Ravnanje z odpadki	46, 47
G4-EN24	Nenadzorovani izpusti, okoljska škoda, sanacija, nadaljnja preventiva	47
G4-EN25	Nevarni odpadki	46
G4-EN27	Pridobljena dovoljenja, certifikati	3, 36, 37
G4-EN30	Transport: okoljski odtis transporta	44
G4-EN32	Presoja dobaviteljev s področja okoljskih meril in izpolnjevanja kriterijev	33

DRUŽBENI KAZALNIKI		
Zaposleni		
G4-LA1	Podatki o zaposlenih po spolu, starostnih skupinah	19
G4-LA2	Standardne dodatne ugodnosti za zaposlene	19, 20, 23
G4-LA3	Starševski dopust, druge odsotnosti	22
Zdravje in varnost pri delu		
G4-LA6	Število poškodb in boleznine	22
Izobraževanje zaposlenih		
G4-LA9	Usposabljanje in izobraževanje zaposlenih	20, 21
G4-LA10	Vrsta in obseg izobraževanja	20, 21
G4-LA11	Upravljanje človeškega kapitala	19
G4-LA12	Enake karierne možnosti zaposlenih	23
DRUŽBA		
G4-SO1	Projekti, izpeljani v sodelovanju z lokalno skupnostjo, drugi družbeno odgovorni projekti, sponzorstva	51, 52, 53
G4-SO2	Dejavnosti, ki so dejansko ali potencialno nevarne (ali imajo škodljive vplive) na lokalno skupnost	38, 39, 40
ODGOVORNOST ZA STORITVE		
G4-PR1	Izboljšave na področju zdravstvenih in varnostnih standardov pri storitvah, kakovost storitev	27, 28, 29, 30, 31
G4-PR3	Označevanje izdelkov in storitev, dodatne informacije za potrošnike	27, 30
G4-PR5	Zadovoljstvo potrošnikov	28, 29

Odgovorne osebe za poročanje

Pri pripravi Trajnostnega poročila so sodelovali:

Ime in priimek	Delovno mesto	Področje poročanja	E-naslov
Primož Primožič	strokovni sodelavec za varstvo okolja	okolje (hrup, zrak, ogljični odtis, zelena pisarna, trajnostno naročanje, okoljsko poročanje) – predstavnik vodstva za okolje in pooblaščenec za varstvo okolja	primoz.primozic@fraport-slovenija.si
Ciril Kern	vodja vzdrževalne dejavnosti	okolje (odpadne vode-MKČN, skrbnik sistema za ravnanje z odpadki, odgovorna oseba upravljavca skladišča nevarnih tekočin)	ciril.kern@fraport-slovenija.si
Brigita Zorec	vodja službe za korporativno komuniciranje	korporativno komuniciranje	brigita.zorec@fraport-slovenija.si
Taja Smolič	vodja službe sistemov upravljanja	kakovost, upravljanje procesov in tveganj ter skladnost poslovanja	taja.smolic@fraport-slovenija.si
Lea Jarc Smole	strokovna sodelavka za kadre	kadri	lea.jarc.smole@fraport-slovenija.si
Bogdan Novak	kadrovski analitik	kadri	bogdan.novak@fraport-slovenija.si
Nina Murn	strokovna sodelavka za izobraževanje	izobraževanje	nina.murn@fraport-slovenija.si
Alenka Knaflič	strokovna sodelavka za izobraževanje	izobraževanje	alenka.knaflic@fraport-slovenija.si
Tina Javor	vodja za prodajo in trženje	Fraportova letalska akademija	tina.javor@fraport-slovenija.si
Boris Možek	strokovni sodelavec za varnost in zdravje pri delu	varnost in zdravje pri delu	boris.mozek@fraport-slovenija.si
Andrej Cof	strokovni sodelavec za varnost	upravljanje varnosti	andrej.cof@fraport-slovenija.si
Peter Jakša	strokovni sodelavec za varnost	upravljanje varnosti	peter.jaksa@fraport-slovenija.si
Petra T. Dobnikar	vodja službe za nabavo	odnosi z dobavitelji	petra.tratnik.dobnikar@fraport-slovenija.si
Janez Lapajne	analitik letalskega prometa	letalski promet	janez.lapajne@fraport-slovenija.si
Marjana Jančič	specialist za poročanje	finančno poročanje	marjana.jancic@fraport-slovenija.si

Kontaktni podatki družbe:

Fraport Slovenija, upravljanje letališč, d.o.o.,
Zg. Brnik 130a, 4210 Brnik-Aerodrom,
Slovenija
T: 04 206 10 00
info@fraport-slovenija.si
www.fraport-slovenija.si
www.lju-airport.si

Seznam slik, tabel in grafov

Slike		Stran
Slika 1:	Organizacijska struktura z dne 1. 9. 2016	6
Slika 2:	Idejna zasnova širitve potniškega terminala	10
Slika 3:	Mreža letalskih povezav	13
Slika 4:	Spletna aplikacija za letalski hrup	38
Slika 5:	Hrup letalskega prometa na merilnih mestih v okolici letališča za leto 2016	40

Tabele

Tabela 1:	Ekonomski kazalniki	11
Tabela 2:	Gibanje prometa v letih 2012–2016	12
Tabela 3:	Zaposleni po starosti in spolu na dan 31. 12. 2016	19
Tabela 4:	Fluktuacija zaposlenih v letu 2016	19
Tabela 5:	Število poškodb pri delu v letih 2012–2016	22
Tabela 6:	Odsotnost zaposlenih v letu 2016	22
Tabela 7:	Izvedbeni cilji s programi	37
Tabela 8:	Izračun ogljičnega odtisa za 1. in 2. obseg v letu 2016	42
Tabela 9:	Ogljični odtis v letih 2013–2016	43
Tabela 10:	Vrsta ravnanja z odpadki v letu 2016 (v kg)	46
Tabela 11:	Zbrani odpadki v letih 2013–2016 (v kg)	46
Tabela 12:	Število potrjenih trkov ptic v letih 2012–2016	48
Tabela 13:	GRI G4 indikatorji	54

Grafi

Graf 1:	Rast poslovnih prihodkov v letih 2013–2016 (v EUR)	11
Graf 2:	Število potnikov v letih 2012–2016	12
Graf 3:	Tovor v letih 2012–2016 (v tonah)	12
Graf 4:	Matrika bistvenosti	17
Graf 5:	Odsotnost z dela po dnevih zaradi poškodb pri delu v letih 2012–2016	22
Graf 6:	Vzrok odsotnosti z dela v letu 2016 (v %)	22
Graf 7:	Zadovoljstvo potnikov z varnostno kontrolo v letu 2016	28
Graf 8:	Načini prevoza potnikov in obiskovalcev na letališče	30
Graf 9:	Gibanje povprečnih celodnevni kazalcev hrupa na merilnih mestih / Kazalec hrupa za L _{dan} za leto 2016	39
Graf 10:	Gibanje povprečnih večernih kazalcev hrupa na merilnih mestih / Kazalec hrupa za L _{večer} za leto 2016	39
Graf 11:	Gibanje povprečnih nočnih kazalcev hrupa na merilnih mestih / Kazalec hrupa za L _{noč} za leto 2016	39
Graf 12:	Gibanje emisij v letih 2013–2016 (v t CO ₂)	42
Graf 13:	Delež 1. in 2. obsega emisij v izračunu ogljičnega odtisa za leto 2016	43
Graf 14:	Ogljični odtis posameznih virov emisij (1. in 2. obseg) za leto 2016	43
Graf 15:	Ogljični odtis porabe energentov in goriv za leto 2016	43
Graf 16:	Zbrana embalaža v letih 2013–2016 (v kg)	47
Graf 17:	Zbrani mešani komunalni odpadki v letih 2013–2016 (v kg)	47
Graf 18:	Razmerje števila trkov s pticami na 10.000 letalskih operacij v letih 2012–2016	48

Trajnostno poročilo 2016

Izdal in založil:	Fraport Slovenija, d.o.o.	
Vsebinska zasnova:	Fit media d.o.o.	
Besedilo in uredništvo:	Fraport Slovenija, d.o.o. in Fit media d.o.o.	
Oblikovanje:	Metka Vehovar Piano, Fit media d.o.o.	
Fotografije:	<i>Avtorji in viri fotografij</i>	<i>Stran</i>
	arhiv Fraport Slovenija, d.o.o.	ovitek, 21, 41, 47, 52, 53
	Jure Porenta	2–3
	Peter Irman	5 (na fotografiji Zmago Skobir)
	Peter Marinšek	8, 11, 15, 18 (na fotografiji Neža Orož), 20, 23 (na fotografiji David Šenk), 24, 26 (na fotografiji Cita Duh in Jure Murko), 28, 29, 30, 32, 44 (na fotografiji Cvijeta Pavlovič), 45, 50
	Alen Lacijan	9
	Peter Marinšek - portreti	10, 13, 21, 25, 41, 44
	Boštjan Čadej	31, 49, 52
	Tomo Jeseničnik	31, 36
	Matej Vranič	34 (na fotografiji kmečka lastovka)
	arhiv MORS	20–21 (vaja Zlomljeno krilo, 2017)
	arhiv Mercator	53 (deljenje Tradicionalnega slovenskega zajtrka na letališču, 2016)

Fraport Slovenija,
upravljanje letališč, d.o.o.,
Zg. Brnik 130a,
4210 Brnik-Aerodrom,
Slovenija

www.fraport-slovenija.si
www.lju-airport.si

